

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO

Wrocław, dnia 1 grudnia 2017 r.

Poz. 4967

UCHWAŁA NR XLII.270.2017 RADY GMINY CHOJNÓW

z dnia 22 listopada 2017 r.

w sprawie przyjęcia Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Chojnów na lata 2018 - 2021

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r., poz. 446 z późn. zm.) oraz 87 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r., poz. 1446 z późn. zm.) uchwala się, co następuje:

- § 1. Przyjmuje się "Gminny Program Opieki nad Zabytkami na lata 2018 - 2021".
- § 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Chojnów.
- § 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od opublikowania w Dzienniku Urzędowym Województwa Dolnośląskiego.

Przewodniczący Rady Gminy:
B. Styrkowiec

Załącznik do uchwały Nr XLII.270.2017

Rady Gminy Chojnów

z dnia 22 listopada 2017 r.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

GMINY CHOJNÓW

NA LATA 2018-2021

Opracowanie: arch. Emilia Dymarska

Biuro Dokumentacji Zabytków - Wrocław

Wrocław 2017 r.

I. Wstęp.II. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami i ustawowe cele.III. Uregulowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami.

III.1 Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dn. 2 kwietnia 1997 r.

III.2 Ustawa z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

III.3 Inne uregulowania prawne dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

III.4 Ustawa z dn. 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.

IV. Organy ochrony zabytków.V. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego.

V.1 Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

V.1.a Krajowy Program Opieki nad Zabytkami na lata 2014-2017.

V.1.b Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2020.

V.1.c Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.

V.1.d Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego do roku 2020.

V.2 Założenia i cele ochrony zabytków i opieki nad zabytkami w strategicznych dokumentach województwa dolnośląskiego.

V.2.a Program Opieki nad Zabytkami Województwa Dolnośląskiego na lata 2016-2020.

V.2.b Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020.

V.2.c Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego Perspektywa do 2020.

V.3 Założenia i cele ochrony zabytków i opieki nad zabytkami w strategicznych dokumentach powiatowych.

V.3.a Program Opieki nad Zabytkami Powiatu Legnickiego na lata 2017-2020.

VI. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego.

VI.1. Dokumenty programowe gminy.

VI.1.a Strategia Rozwoju Gminy Chojnów na lata 2015-2020.

VI.1.b Sołeckie Strategie Rozwoju Wsi. Plany Odnowy Miejscowości.

VI.1.c Wieloletnia prognoza finansowa na lata 2017-2025.

VI.1.d Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Chojnów.

VI.1.e Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego.

VI.1.f Uchwała Rady Gminy Chojnów w sprawie dotacji do remontów i konserwacji obiektów zabytkowych.

VI.2. Ochrona zabytków Gminy Chojnów – prawne formy ochrony.

VI.2.a Rejestr zabytków.

VI.2.b System ochrony krajobrazu kulturowego w dokumentach prawa miejscowego.

VI.2.c Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Chojnów.

VII. Charakterystyka środowiska kulturowego Gminy Chojnów.VIII. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego Gminy Chojnów. Analiza szans i zagrożeń.IX. Założenia programowe Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Chojnów na l. 2018-2021.X. Instrumentarium realizacji Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Chojnów na l. 2018-2021.XI. Zasady oceny realizacji Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Chojnów na l. 2018-2021.XII. Finansowanie zadań z zakresu ochrony zabytków.XIII. Monitoring Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Chojnów na l. 2018-2021.

I. WSTĘP.

Przedmiotem opracowania jest dziedzictwo kulturowe w granicach administracyjnych Gminy Chojnów (powierzchnia gminy - 231,22 km²), położonej w południowo-zachodniej części Niziny Śląskiej, w Dolinie Czarnej Wody i w dolnym biegu rzeki Skory. Tworzy ją 26 wsi, skupionych w 23 sołectwach.

Gmina jest w równym stopniu miejscem wyznaczonym w przestrzeni, z zabudową, przyrodą, krajobrazem kulturowym, lokalnymi tradycjami, wielowiekową historią oraz zbiorowością mieszkańców, zarówno byłych, jak i obecnych. Będąc dysponentem zarówno wartości materialnych, jak i niematerialnych, Gmina ma za zadanie zachowane dziedzictwo przeszłości przechować oraz zadbać o jego stan, celem przekazania następnym pokoleniom.

Program opieki nad zabytkami Gminy Chojnów na lata 2018-2021 jest elementem polityki samorządowej, porządkującym i ustalającym, w jakim zakresie zapisy prawa miejscowego wypełniają zapisy ustawowe, zarówno krajowe, wojewódzkie i powiatowe, określającym przy tym kierunki działań i zadań gminy w obszarze zabytków i dziedzictwa kulturowego (materialnego i niematerialnego), a także instrumentarium służące do ich osiągnięcia.

Program Opieki nad Zabytkami Gminy Chojnów na lata 2018-2021 opracowano zgodnie z metodologią przyjętą w *Poradniku metodycznym* przygotowanym przez Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków w Warszawie, ob. Narodowy Instytut Dziedzictwa (Kurier Konserwatorski z 2009 r. Nr 3).

II. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI I WSKAZANE USTAWOWO CELE.

Gminny program opieki nad zabytkami jest dokumentem utworzonym na podstawie przepisów *Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece na zabytkami* (tekst jednolity: Dz.U. z 2014 r. poz. 1446, z późniejszymi zmianami).

Zgodnie z *Art. 87 ust. 1 Ustawy* Zarząd województwa, powiatu lub wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza na okres 4 lat odpowiednio wojewódzki, powiatowy lub gminny program opieki nad zabytkami.

Zgodnie z *Art. 87 ust. 2 Ustawy* główne cele programu opieki nad zabytkami to:

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- określenie warunków współpracy w właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami;

Zgodnie z *Art. 87 ust. 3 Ustawy* Rada Gminy przyjmuje *Gminny program opieki nad zabytkami*, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Zgodnie z *Art. 87 ust. 4 Ustawy* Program ogłaszany jest w wojewódzkim dzienniku urzędowym.

Zgodnie z *Art. 87 ust. 5 Ustawy* Z realizacji programu wójt sporządza co 2 lata sprawozdanie, które przedstawia radzie gminy.

Zgodnie z *Art. 21 Ustawy* Podstawą do sporządzenia programów opieki nad zabytkami jest ewidencja zabytków.

Podstawą *Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Chojnów na lata 2018-2021* jest opracowana w 2017 r. *Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Chojnów*, przyjęta Zarządzeniem Wójta Gminy Chojnów Nr 0050.57.2017 z dnia 10 lipca 2017 r. oraz dokumenty strategiczne i programowe gminy.

III. UREGULOWANIA PRAWNE OCHRONY I OPIEKI NAD ZABYTKAMI W POLSCE.

III.1 Konstytucja RP z dn. 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r. Nr 78 poz. 483, Dz.U. z 2001 r. Nr 28 poz. 319, Dz.U. z 2006 r. Nr 200 poz. 1471, Dz.U. z 2009 r. Nr 114 poz. 946).

W preambule *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej* podkreśla się istnienie po stronie narodu polskiego (tzn. wszystkich obywateli Rzeczypospolitej) obowiązku przekazania przyszłym pokoleniom wszystkiego, co cenne z ponad tysiącletniego dorobku.

Art. 5 Konstytucji stanowi, że Rzeczpospolita Polska strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju.

Art. 6 Konstytucji stanowi, że Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju (ust. 1), oraz udziela pomocy Polakom zamieszkałym za granicą w zachowaniu ich związków z narodowym dziedzictwem kulturalnym (ust. 2).

Art. 86 Konstytucji stanowi, że każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez swoją działalność jego pogorszenie.

III.2 Ustawa z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity: Dz. U. z 2014 r. poz. 1446 z późniejszymi zmianami).

Ustawa jest głównym aktem prawnym regulującym zasady ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce. Określa pojęcia związane z zabytkami i ich ochroną, opieką a także kompetencje organów ochrony zabytków, administracji rządowej i samorządowej oraz formy finansowania opieki nad nimi.

Art. 3. Ustawy stanowi, że użyte w ustawie określenia oznaczają:

- 1) zabytek - nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową;
- 2) zabytek nieruchomy - nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości, o których mowa w pkt 1;
- 3) zabytek ruchomy - rzecz ruchomą, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, o których mowa w pkt 1;
- 4) zabytek archeologiczny - zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem;
- 5) instytucja kultury wyspecjalizowana w opiece nad zabytkami – instytucję kultury w rozumieniu przepisów o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, której celem statutowym jest sprawowanie opieki nad zabytkami;
- 6) prace konserwatorskie - działania mające na celu zabezpieczenie i utrwalenie substancji zabytku, zahamowanie procesów jego destrukcji oraz dokumentowanie tych działań;

- 7) prace restauratorskie - działania mające na celu wyeksponowanie wartości artystycznych i estetycznych zabytku, w tym, jeżeli istnieje taka potrzeba, uzupełnienie lub odtworzenie jego części, oraz dokumentowanie tych działań;
- 8) roboty budowlane - roboty budowlane w rozumieniu przepisów *Prawa budowlanego*, podejmowane przy zabytku lub w otoczeniu zabytku;
- 9) badania konserwatorskie - działania mające na celu rozpoznanie historii i funkcji zabytku, ustalenie użytych do jego wykonania materiałów i zastosowanych technologii, określenie stanu zachowania tego zabytku oraz opracowanie diagnozy, projektu i programu prac konserwatorskich, a jeżeli istnieje taka potrzeba, również programu prac restauratorskich;
- 10) badania architektoniczne - działania ingerujące w substancję zabytku, mające na celu rozpoznanie i udokumentowanie pierwotnej formy obiektu budowlanego oraz ustalenie zakresu jego kolejnych przekształceń;
- 11) badania archeologiczne - działania mające na celu odkrycie, rozpoznanie, udokumentowanie i zabezpieczenie zabytku archeologicznego;
- 12) historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny - przestrzenne założenie miejskie lub wiejskie, zawierające zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy zaprojektowanej zieleni, rozmieszczone w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych, w tym ulic lub sieci dróg;
- 13) historyczny zespół budowlany - powiązaną przestrzennie grupę budynków wyodrębnioną ze względu na formę architektoniczną, styl, zastosowane materiały, funkcję, czas powstania lub związek z wydarzeniami historycznymi;
- 14) krajobraz kulturowy - przestrzeń historycznie ukształtowaną w wyniku działalności człowieka, zawierającą wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze;
- 15) otoczenie - teren wokół lub przy zabytku wyznaczony w decyzji o wpisie tego terenu do rejestru zabytków w celu ochrony wartości widokowych zabytku oraz jego ochrony przed szkodliwym oddziaływaniem czynników zewnętrznych.

Art. 4. Ustawy stanowi, że **ochrona zabytków** polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- 1) zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
- 2) zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
- 3) udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
- 4) przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
- 5) kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
- 6) uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Art. 5. Ustawy stanowi, że **opieka nad zabytkiem** sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków:

- 1) naukowego badania i dokumentowania zabytku;
- 2) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
- 3) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
- 4) korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
- 5) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

Art. 6. 1. Ustawy stanowi, że ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania:

- 1) zabytki nieruchome będące, w szczególności:
 - a) krajobrazami kulturowymi,
 - b) układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
 - c) dziełami architektury i budownictwa,
 - d) dziełami budownictwa obronnego,
 - e) obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,
 - f) cmentarzami,
 - g) parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
 - h) miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;
- 2) zabytki ruchome będące, w szczególności:
 - a) dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
 - b) kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
 - c) numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami,
 - d) wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,
 - e) materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. Nr 85, poz. 539, z 1998 r. Nr 106, poz. 668, z 2001 r. Nr 129, poz. 1440 oraz z 2002 r. Nr 113, poz. 984),
 - f) instrumentami muzycznymi,
 - g) wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,
 - h) przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;
- 3) zabytki archeologiczne będące, w szczególności:
 - a) pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,
 - b) cmentarzyskami,
 - c) kurhanami,
 - d) reliktnami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Art. 6.2. Ustawy stanowi, że ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

Art. 7. Ustawy stanowi, że formami ochrony zabytków są:

- 1) wpis do rejestru zabytków (na terenie województwa prowadzi wojewódzki konserwator zabytków; sposób prowadzenia rejestru określa Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r., Dz.U. nr 113, poz. 661);
- 1a) wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa (dotyczy zabytku ruchomego o szczególnej wartości dla dziedzictwa kulturowego; prowadzi minister właściwy do spraw kultury i dziedzictwa narodowego);
- 2) uznanie za pomnik historii (dotyczy zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru zabytków lub parku kulturowego o szczególnej wartości dla kultury; wpisuje Prezydent RP na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i dziedzictwa narodowego)
- 3) utworzenie parku kulturowego (*Art. 16.1.*);
- 4) ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Art. 16.1. Ustawy stanowi, że Rada gminy, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków, na podstawie uchwały, może utworzyć park kulturowy w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej.

Art. 17.1. Ustawy stanowi, że na terenie parku kulturowego lub jego części mogą być ustanowione zakazy i ograniczenia dotyczące:

- 1) prowadzenia robót budowlanych oraz działalności przemysłowej, rolniczej, hodowlanej, handlowej lub usługowej;
- 2) zmiany sposobu korzystania z zabytków nieruchomych;
- 3) umieszczania tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków niezwiązanych z ochroną parku kulturowego, z wyjątkiem znaków drogowych i znaków związanych z ochroną porządku i bezpieczeństwa publicznego, z zastrzeżeniem art. 12 ust. 1;
- 3a) zasad i warunków sytuowania obiektów małej architektury;
- 4) składowania lub magazynowania odpadów.

Art. 18.1. Ustawy stanowi, że ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami uwzględnia się przy sporządzaniu i aktualizacji koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województw, planów zagospodarowania przestrzennego województw, planu zagospodarowania przestrzennego, morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej, analiz i studiów z zakresu zagospodarowania przestrzennego powiatu, strategii rozwoju gmin, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego albo decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Art. 18.2. Ustawy stanowi, że w koncepcji, strategiach, analizach, planach i studiach, o których mowa w ust. 1, w szczególności:

- 1) uwzględnić się krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- 2) określić się rozwiązania niezbędne do zapobiegania zagrożeniom dla zabytków, zapewnienia im ochrony przy realizacji inwestycji oraz przywracania zabytków do jak najlepszego stanu;
- 3) ustalić się przeznaczenie i zasady zagospodarowania terenu uwzględniające opiekę nad zabytkami.

Art. 19.1. Ustawy stanowi, że w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się, w szczególności ochronę:

- 1) zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru i ich otoczenia;
- 2) innych zabytków nieruchomości, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków;
- 3) parków kulturowych.

Art. 19.1a. Ustawy stanowi, że w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego uwzględnia się w szczególności ochronę:

- 1) zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru i ich otoczenia;
- 2) innych zabytków nieruchomości, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków.

Art. 19.1b. Ustawy stanowi, że w uchwale określającej zasady i warunki sytuowania obiektów małej architektury, tablic i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń uwzględnia się w szczególności:

- 1) ochronę zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru i ich otoczenia;
- 2) ochronę zabytków nieruchomości, innych niż wymienione w pkt 1, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków;
- 3) wnioski i rekomendacje audytów krajobrazowych oraz plany ochrony parków krajobrazowych.

Art. 19.2. Ustawy stanowi, że w przypadku gdy gmina posiada gminny program opieki nad zabytkami, ustalenia tego programu uwzględnia się w studium i planie, o których mowa w ust. 1.

Art. 19.3. Ustawy stanowi, że w studium i planie, o których mowa w ust. 1, ustala się, w zależności od potrzeb, strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują określone ustaleniami planu ograniczenia, zakazy i nakazy, mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków.

Art. 20. Ustawy stanowi, że projekty i zmiany planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego podlegają uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków w zakresie kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu.

Art. 21. Ustawy stanowi, że ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy.

Art. 22.1. Ustawy stanowi, że Generalny Konserwator Zabytków prowadzi krajową ewidencję zabytków w formie zbioru kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się w wojewódzkich ewidencjach zabytków.

Art. 22.2. Ustawy stanowi, że Wojewódzki konserwator zabytków prowadzi wojewódzką ewidencję zabytków w formie kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się na terenie województwa.

Art. 22.3. Ustawy stanowi, że włączenie karty ewidencyjnej zabytku ruchomego niewpisanego do rejestru do wojewódzkiej ewidencji zabytków może nastąpić za zgodą właściciela tego zabytku.

Art. 22.4. Ustawy stanowi, że Wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy.

Art. 22.5. Ustawy stanowi, że w gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte:

- 1) zabytki nieruchome wpisane do rejestru;
- 2) inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków;
- 3) inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Znowelizowana *Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* rozszerzyła kompetencje samorządów, dając im większe możliwości działań w sferze ochrony zabytków. M.in. obowiązujące przepisy prawa umożliwiają samorządom gminnym wyznaczenie dwóch dodatkowych form ochrony zabytków, czyli określenie ochrony poprzez zapisy miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz utworzenie parku kulturowego. Jednocześnie ustawa nakłada na organy samorządowe obowiązek zapewnienia warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych dla ochrony dóbr kultury.

III. 3 Inne uregulowania prawne dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Kwestie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami uszczegóławiają i regulują również następujące, obowiązujące akty prawne:

III. 3.1 Ustawy, m.in.:

- *Ustawa z dn. 7.07.1994 r. – Prawo budowlane* (tekst jednolity: Dz. U. z 2017 r., poz. 1332);
- *Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (tekst jednolity: Dz. U. z 2017 r., poz. 1073);
- *Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska* (tekst jednolity: Dz. U. z 2017 r., poz. 519 z późniejszymi zmianami);
- *Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody* (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r., poz. 2134 z późniejszymi zmianami);
- *Ustawa z 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (tekst jednolity: Dz. U. z 2017 r., poz. 1405);
- *Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami* (tekst jednolity: Dz.U. z 2017 r., poz. 2147 z późniejszymi zmianami);
- *Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych* (tekst jednolity: Dz.U. z 2017 r., poz. 1161);
- *Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach* (tekst jednolity: Dz.U. z 2017 r., poz. 788 z późniejszymi zmianami);

- *Ustawa z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych* (tekst jednolity: Dz.U. z 2017 r., poz. 912);
- *Ustawa o rewitalizacji z 9 października 2015 r.* (tekst jednolity: Dz.U. z 2017 r., poz. 1023);
- *Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej* (tekst jednolity: Dz.U. z 2017 r., poz. 862).

III. 3.2 Rozporządzenia, m.in.:

- *Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 22 czerwca 2017 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków* (Dz. U. z 2017 r., poz. 1265);
- *Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem* (Dz. U. z 2011, Nr 113, poz. 661);
- *Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 16 sierpnia 2017 r. w sprawie dotacji celowej na prace konserwatorskie lub restauratorskie przy zabytku wpisanym na listę skarbów dziedzictwa oraz prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków* (Dz.U. z 2017 r., poz. 1674);
- *Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 30 czerwca 2010 r. w sprawie szczegółowych warunków uzyskiwania dofinansowania realizacji zadań z zakresu kultury, trybu składania wniosków oraz przekazywania środków z Funduszu Promocji Kultury* (Dz. U. z 2010 r., Nr 118, poz. 797, zmienione Dz. U. z 2016 r., poz. 2156);
- *Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych* (Dz. U. z 2004, Nr 212, poz. 2153);
- *Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 9 lutego 2004 r. w sprawie wzoru znaku informacyjnego umieszczanego na zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków* (Dz. U. z 2004, Nr 30, poz. 259).

III. 3.3 Umowy międzynarodowe i konwencje ratyfikowane przez Polskę:

- *Konwencja o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego wraz z Regulaminem wykonawczym do tej Konwencji oraz Protokół o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego. Haga, 14 maja 1954 r.* (Dz. U. z 1957, Nr 46, poz. 212) oraz *Drugi Protokół sporządzony w Hadze dnia 26 marca 1999 r. do Konwencji o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego, podpisanej w Hadze dnia 14 maja 1954 r.* (Dz. U. z 2012 r. poz. 248)
- *Konwencja dotycząca środków zmierzających do zakazu i zapobieganiu nielegalnemu przywozowi, wywozowi i przenoszeniu własności dóbr kultury. Paryż, 17 listopada 1970 r.* (Dz. U. z 1974, Nr 20, poz. 106);
- *Konwencja w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego. Paryż, 16 listopada 1972 r., przyjęta przez Konferencję Generalną Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury na XVII sesji* (Dz. U. z 1976, Nr 32, poz. 190);

- *Porozumienie o współpracy i pomocy wzajemnej w sprawie zatrzymywania i zwrotu dóbr kultury nielegalnie przewożonych przez granice państw*. Płowdiw, 22 kwietnia 1986 r. (Dz. U. z 1988, Nr 38, poz. 296);
- *Konwencja o ochronie dziedzictwa architektonicznego Europy, Grenada 3 października 1985 r.* (Dz. U. z 2012, poz. 210);
- *Europejska Konwencja o ochronie dziedzictwa archeologicznego (poprawiona)*. La Valetta 16 stycznia 1992 r. (Dz. U. z 1996, Nr 120, poz. 564);
- *Europejska Konwencja Krajobrazowa*. Florencja 20 października 2000 r. (Dz. U. z 2006, Nr 14, poz. 98);
- *Konwencja UNESCO w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego*. Paryż, 17 października 2003 r. (Dz. U. z 2011, Nr 172, poz. 1018);
- *Konwencja UNESCO w sprawie ochrony i promowania różnorodnych form wyrazu kulturowego*. Paryż, 20 października 2005 r. (Dz. U. z 2007, Nr 215, poz. 1585);

III. 3.4 Zasady ochrony zabytków znajdujących się w zbiorach muzealnych i w bibliotekach zostały określone w:

- *Ustawie z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach* (tekst jednolity: Dz. U. z 2017 r. poz. 972, z późniejszymi zmianami);
- *Ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach* (Dz.U. z 2012 r. poz. 642, z późniejszymi zmianami).

III. 3.5 Ochronę materiałów archiwalnych regulują przepisy:

- *Ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach* (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r. , poz. 1506 z późniejszymi zmianami).

III.4 Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz.U. z 2016 r. Nr 446 poz. 1579).

Wykonywanie zadań w zakresie kultury i ochrony zabytków jest ustawowym obowiązkiem samorządów.

Art. 7 ust.1 pkt. 9 Ustawy określa zadania własne gminy, jako jednostki samorządu terytorialnego: „zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy (...) kultury, w tym (...) ochrony zabytków i opieki nad zabytkami”.

Dla gminy instrumentami realizacji interesu publicznego są m.in. dokumenty strategiczne i programowe, w tym sporządzane i uchwalane plany zagospodarowania przestrzennego, program opieki nad zabytkami oraz działania właścicielskie wobec zabytków stanowiących własność gminy i jej jednostek.

IV. ORGANY OCHRONY ZABYTEKÓW.

Art. 89 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami stanowi, że organami ochrony zabytków są:

- 1) minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator Zabytków;
- 2) wojewoda, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje wojewódzki konserwator zabytków.

Art. 90. [Zadania Generalnego Konserwatora Zabytków] Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami stanowi, że:

- 1) Generalny Konserwator Zabytków jest sekretarzem lub podsekretarzem stanu w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.
- 2) Do zadań wykonywanych przez Generalnego Konserwatora Zabytków należy, w szczególności:
 - a) opracowywanie krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
 - b) realizacja zadań wynikających z krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz z koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania kraju;
 - c) podejmowanie działań związanych z wspieraniem rozwoju regionalnego i realizacją kontraktów wojewódzkich w sprawach opieki nad zabytkami;
 - d) prowadzenie krajowej ewidencji zabytków i krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem;
 - e) wydawanie decyzji, postanowień i zaświadczeń w sprawach określonych w ustawie oraz przepisach odrębnych;
 - f) organizowanie i prowadzenie kontroli w zakresie przestrzegania oraz stosowania przepisów dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
 - g) sprawowanie nadzoru nad działalnością wojewódzkich konserwatorów zabytków;
 - koordynowanie działalności wojewódzkich konserwatorów zabytków;
 - kontrolowanie działalności wojewódzkich konserwatorów zabytków na zasadach określonych w ustawie z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. poz. 1092);
 - h) promowanie badań naukowych w zakresie konserwacji zabytków;
 - i) organizowanie szkoleń dla służb konserwatorskich;
 - j) organizowanie konkursów promujących opiekę nad zabytkami, w tym przyznawanie wyróżnień, nagród pieniężnych lub rzeczowych;
 - k) opiniowanie wniosków o nadanie odznaki "Za opiekę nad zabytkami";
 - l) współpraca z organami administracji publicznej w sprawach ochrony zabytków;
 - m) organizowanie szkoleń w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
 - n) podejmowanie działań dotyczących troski o zabytki związane z historią Polski, pozostające poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 91.4 [Wojewódzki Konserwator Zabytków] Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami stanowi, że do zadań wykonywanych przez wojewódzkiego konserwatora zabytków należy w szczególności:

- a) realizacja zadań wynikających z krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- b) sporządzanie, w ramach przyznanych środków budżetowych, planów finansowania ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- c) prowadzenie rejestru i wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz gromadzenie dokumentacji w tym zakresie;
- d) wydawanie, zgodnie z właściwością, decyzji, postanowień i zaświadczeń w sprawach określonych w ustawie oraz w przepisach odrębnych;
- e) sprawowanie nadzoru nad prawidłowością prowadzonych badań konserwatorskich, architektonicznych, prac konserwatorskich, restauratorskich, robot budowlanych i innych działań przy zabytkach oraz badań archeologicznych;
- f) organizowanie i prowadzenie kontroli w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- g) opracowywanie wojewódzkich planów ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych oraz koordynacja działań przy realizacji tych planów;
- h) upowszechnianie wiedzy o zabytkach;
- i) współpraca w sprawach ochrony zabytków z innymi organami administracji publicznej i podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 *Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* (Dz. U. z 2016 r. poz. 1817 i 1948 oraz z 2017 r. poz. 60 i 573).

Art. 97 [Rada Ochrony Zabytków] Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami stanowi, że:

- 1) Przy ministrze właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego działa Rada Ochrony Zabytków jako organ opiniodawczo-doradczy w sprawach realizacji polityki Rady Ministrów w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Art. 98 [Główna Komisja Konserwatorska] Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami stanowi, że:

- 1) Przy Generalnym Konserwatorze Zabytków działa Główna Komisja Konserwatorska jako organ opiniodawczy do spraw działań konserwatorskich podejmowanych przy zabytkach.

Art. 99 [Wojewódzka Rada Ochrony Zabytków] Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami stanowi, że:

- 1) Przy Wojewódzkim Konserwatorze Zabytków działa Wojewódzka Rada Ochrony Zabytków jako organ opiniodawczy w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

V. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO.

V.1 Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

V.1.a Krajowy program opieki nad zabytkami na lata 2014-2017.

Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2014–2017 został wykonany zgodnie z obowiązkiem ustawowym, zawartym w Art. 84 i Art. 85 ust.1 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity: Dz.U. z 2014 r., poz. 1446, z późniejszymi zmianami); opracowanie programu przez Generalnego Konserwatora Zabytków wynika z przepisu Art. 90 ust.2 pkt 1 ww. Ustawy.

Program został przyjęty Uchwałą Rady Ministrów Nr 125/2014 z dnia 24 czerwca 2014 r.

Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2014–2017 wpisany jest w system dokumentów planistycznych państwa, określony w 2009 r. w *Planie uporządkowania strategii rozwoju*, jako instrument wykonawczy dla *Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020*.

Uwzględnia również odniesienia do innych strategii zintegrowanych oraz kluczowych dokumentów planistycznych państwa, tj.:

- *Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030* (M.P. z 2012 r. poz. 252),
- *Strategii Rozwoju Kraju 2020* (M.P. z 2012 r. poz. 882),
- *Strategii Sprawne Państwo 2020* (M.P. z 2013 r. poz. 136),
- *Strategii Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko 2020* (Strategia przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 15 kwietnia 2014 r.),

oraz dokumentów związanych z integracją z Unią Europejską, tj. *Europa 2020 Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu* (Komunikat Komisji COM/2010/2020 końcowy).

W *Krajowym Programie Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2014–2017* dokonano diagnozy stanu ochrony zabytków w Polsce, na trzech płaszczyznach:

1. organizacji i zadań organów ochrony zabytków w Polsce,
2. stanu zachowania zabytków w Polsce, w tym roli i znaczenia form ochrony zabytków oraz systemów informacji o zabytkach,
3. komunikacji, porozumienia i współpracy w obszarze ochrony zabytków w Polsce.

Na podstawie diagnozy oraz w powiązaniu z Celem 4. *Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020* (*Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego – kierunek 4.1.2 Ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego oraz krajobrazu*) *Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2014-2017* określił cele, kierunki działania oraz zadania, które należy podjąć.

Cel główny:

Wzmocnienie roli dziedzictwa kulturowego i ochrony zabytków w rozwoju potencjału kulturowego i kreatywnego Polaków.

Do realizacji celu głównego wyznaczono cele szczegółowe:

1. *Wspieranie rozwiązań systemowych na rzecz ochrony zabytków w Polsce;*
2. *Wzmocnienie synergii działania organów ochrony zabytków;*
3. *Tworzenie warunków do aktywnego uczestnictwa w kulturze, edukacji na rzecz dziedzictwa kulturowego oraz jego promocji i reinterpretacji.*

Wyznaczony cel główny, cele szczegółowe oraz kierunki działań wskazują zagadnienia przyjęte do realizacji, jako priorytetowe w obszarze ochrony zabytków:

- a) podniesienie sprawności i skuteczności działań organów ochrony zabytków, w tym jakości merytorycznej decyzji administracyjnych (szkolenia, standaryzacja działań, itp.);
- b) porządkowanie rejestru zabytków oraz stworzenie wiarygodnej metodologicznie diagnozy stanu zachowania zabytków nieruchomych (księgi rejestru A i C);
- c) zwiększenie uspołecznienia ochrony zabytków i opieki nad zabytkami; budowanie przez organy ochrony zabytków partnerskich relacji z obywatelami, jak i propagowanie postaw współodpowiedzialności społecznej za zachowanie zabytków (współpraca z mediami, wykorzystywanie mediów elektronicznych, konkursy, itp.);
- d) wdrożenie procesów kształtowania postawy krajobrazowej wśród organów ochrony zabytków;
- e) zwiększenie zaangażowania samorządów, ze szczególnym uwzględnieniem gmin, w ochronę i opiekę nad zabytkami oraz wzmocnienie zaangażowania społecznego na rzecz ochrony zabytków, w tym propagowanie parków kulturowych (ich stanowienie jest władczą kompetencją rad gmin) jako skutecznej formy ochrony zabytków.

Ad.1 i Ad.2 celu szczegółowego – kierunki działań i zadania skierowane są przede wszystkim do organów i jednostek administracji publicznej w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Ad.3 celu szczegółowego – kierunki i zadania skierowano zarówno do ww. organów administracji publicznej, jak i do jednostek samorządu terytorialnego.

Dla jednostek samorządu terytorialnego istotne są zadania związane ze wspieraniem i budowaniem świadomości społecznej funkcji dziedzictwa kulturowego, jako podstawy kształtowania się tożsamości zarówno narodowej, jak i społeczności lokalnych (m.in. dokumentowanie i promowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego oraz podjęcie współpracy z lokalnymi stacjami radiowymi, telewizyjnymi, prasą w celu informacji i uświadomienia lokalnych społeczności o posiadanym dziedzictwie kulturowym) a także zadania związane z promocją dziedzictwa za pośrednictwem portalu informacyjnego (m.in. zamieszczenie informacji o zabytkach, z uwzględnieniem historii, walorów krajobrazowych itp., udostępnienie danych na innych urządzeniach mobilnych umożliwiających planowanie turystyki, co byłoby zachętą do zapoznania się z informacjami lub uzupełnieniem wiedzy o posiadanym zasobie dziedzictwa a przez to kształtowało tożsamość lokalną). Równie ważnym zadaniem jest zwiększenie dostępu do zasobów dziedzictwa i ułatwienie jego odbioru, m.in. opracowanie materiałów edukacyjnych w zakresie ochrony dziedzictwa dla szkół; opracowanie programu „Wolontariat dla dziedzictwa” celem zaangażowania lokalne społeczności w proces aktywnego poznania i właściwego zachowania zabytków, ich kontekstu historycznego, społecznego oraz ochronę udział i koordynowanie Europejskich Dni Dziedzictwa.

W 2017 r. Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego ogłosił hasło 25 edycji Europejskich Dni Dziedzictwa: „*Krajobraz Dziedzictwa – Dziedzictwo krajobrazu*”.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Chojnów, na lata 2018-2021 jest zgodny z wyznaczonymi celami, kierunkami działań i zadaniami, skierowanymi do jednostek samorządu terytorialnego w *Krajowym Programie Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2014–2017*.

V.1.b *Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2020*.

Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013 (dokument przyjęty przez Radę Ministrów 21 września 2004 r.) oraz *Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020* (dokument opracowany przez MKiDzN w 2005 r.) stworzyły ramy dla mecenatu państwa w sferze kultury, a przede wszystkim dla nowocześnie pojmowanej polityki kulturowej państwa, funkcjonującej w warunkach rynkowych oraz dla wspólnoty Polski z Unią Europejską. Strategia została opracowana centralnie dla obszaru całej Polski, określając spójne działania horyzontalne realizowane w regionach.

Misją *Strategii*, określoną w ww. dokumentach jest:

„Zrównoważony rozwój kultury, jako najwyższej wartości przenoszonej ponad pokoleniami, określającej całokształt historycznego i cywilizacyjnego dorobku Polski, wartości warunkującej tożsamość narodową i zapewniającej ciągłość tradycji i rozwój regionów”.

Celem strategicznym *Strategii* jest:

Zrównoważenie rozwoju kultury w regionach.

Wyznaczono 12 celów uzupełniających *Strategii*, z których Cel 4 - ***Zachowanie dziedzictwa i aktywna ochrona zabytków*** odnosi się do dziedzictwa kulturowego.

Instrumentami realizacji *Narodowej Strategii Rozwoju Kultury* na lata 2004-2020 są:

- Inicjatywa ustawodawcza
- Narodowe Programy Kultury, określające pięciu obszarów priorytetowych:
 1. Czytelnictwo i sektor książki *NPK - Promocja czytelnictwa i rozwój sektora książki*
 2. **Dziedzictwo kulturowe *NPK - Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego***
 3. Instytucje artystyczne i promocja twórczości *NPK - Rozwój instytucji artystycznych*
 4. Szkolnictwo artystyczne i promocja młodych twórców - *NPK - Wspierania debiutów i rozwoju szkół artystycznych*
 5. Sztuka współczesna *NPK - Znaki Czasu.*
- Programy operacyjne określające szczegółowo system realizacji *Strategii* w obszarze finansowania działalności kulturalnej ze środków Ministra Kultury.
- Wieloletnie programy inwestycyjne.
- Inne dokumenty strategiczne, odnoszące się do kultury.

Za realizację celów odpowiedzialne są programy operacyjne.

W 2017 r. Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego ogłosił następujące programy operacyjne:

1. Programy z zakresu literatury i promocji czytelnictwa:
 - a. Literatura

- b. Promocja czytelnictwa
 - c. Czasopisma
 - d. Conrad 2017
 - e. Partnerstwo dla książki
2. **Programy z zakresu dziedzictwa kulturowego:**
- a. Kolekcje muzealne
 - b. Wspieranie działań muzealnych
 - c. Kultura ludowa i tradycja (*Celem priorytetu jest wspieranie zjawisk związanych ze spuścizną kultur tradycyjnych, transformacjami (przekształceniami i przemianami) poszczególnych elementów oraz współczesnymi kontekstami ich występowania.*)
 - d. Ochrona zabytków (*Celem priorytetu jest zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego, realizowane poprzez konserwację i rewaloryzację zabytków nieruchomych i ruchomych oraz ich udostępnianie na cele publiczne.*)
 - e. Ochrona zabytków archeologicznych (*Celem priorytetu jest ochrona dziedzictwa archeologicznego poprzez wspieranie kluczowych dla tego obszaru zadań, obejmujących niedostruikcyjne rozpoznanie i dokumentację zasobów dziedzictwa archeologicznego oraz opracowanie i publikację wyników przeprowadzonych badań archeologicznych.*)
 - f. Ochrona dziedzictwa kulturowego za granicą
 - g. Miejsca Pamięci Narodowej za granicą
 - h. Badania polskich strat wojennych
 - i. Wspieranie samorządowych instytucji kultury – opiekunów miejsc pamięci (*Celem priorytetu jest wspieranie samorządów w zapewnianiu stabilnej opieki nad najważniejszymi miejscami pamięci, stanowiącymi materialne świadectwo wydarzeń kluczowych dla narodowej tożsamości.*)
 - j. Wspieranie opieki nad miejscami pamięci i trwałymi upamiętnieniami w kraju (*Celem programu jest zaangażowanie w opiekę nad miejscami pamięci i trwałymi upamiętnieniami jak największej liczby różnych podmiotów, w celu zwiększenia wiedzy o historii naszego kraju, zwłaszcza o jej najtrudniejszych i najbardziej skomplikowanych aspektach, i dzięki temu wzmocnienie świadomości obywatelskiej i postaw patriotycznych.*)
3. **Programy infrastrukturalne:**
- a. Infrastruktura kultury
 - b. Infrastruktura szkolnictwa artystycznego
 - c. Infrastruktura domów kultury (*Celem programu jest zapewnienie optymalnych warunków dla działalności domów i ośrodków kultury oraz centrów kultury i sztuki w zakresie edukacji kulturalnej i animacji kultury poprzez modernizację i rozbudowę ich infrastruktury.*)

4. Programy z zakresu twórczości artystycznej i edukacji kulturalnej
 - a. Muzyka
 - b. Zamówienia kompozytorskie
 - c. Nowowiejski 2017
 - d. Teatr i taniec
 - e. Sztuki wizualne
 - f. Narodowe kolekcje sztuki współczesnej
 - g. Regionalne kolekcje sztuki współczesnej
 - h. Film
 - i. Wydarzenia artystyczne dla dzieci i młodzieży
 - j. Edukacja artystyczna
 - k. Edukacja kulturalna (*Celem priorytetu jest wspieranie zadań z zakresu edukacji kulturalnej, ważnych dla rozwoju kapitału społecznego.*)
 - l. Kultura dostępna (*Celem priorytetu jest wspieranie zadań służących ułatwieniu dostępu do kultury, skierowanych do szerokiego grona odbiorców i sprzyjających integracji społecznej.*)
 - m. Promocja kultury polskiej za granicą 2018 – Promesa
5. Inne programy:
 - a. Promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (*Celem programu jest zwiększenie efektywności wykorzystania funduszy europejskich na rzecz rozwoju kultury poprzez zapewnienie środków na pokrycie tzw. wkładu własnego dla zadań, które ubiegają się o dofinansowanie w ramach programów europejskich.*)
 - b. Rozwój sektorów kreatywnych
 - c. Kultura cyfrowa (*Celem programu jest udostępnianie i umożliwianie ponownego wykorzystywania zasobów cyfrowych do celów popularyzacyjnych, edukacyjnych i naukowych, uwzględniające opracowanie i digitalizację zasobów dziedzictwa kulturowego. Program jest kontynuacją, rozpoczętego w 2016 r., pilotażowego programu „Kultura cyfrowa”, rozszerzonego w roku 2017 o możliwość realizacji projektów edukacyjnych dotyczących wykorzystania zasobów cyfrowych.*)

Narodowy Program Kultury „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego” wytycza strategiczne cele polityki państwa w sferze ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego:

- przygotowanie skutecznego systemu prawno-finansowego wspierania ochrony i opieki nad zabytkami;
- intensyfikacja ochrony i upowszechniania dziedzictwa kulturowego, w tym szczególnie kompleksowa poprawa stanu zabytków nieruchomych;
- podjęcie prac nad kompleksowym systemem edukacji na rzecz dziedzictwa;
- poszukiwanie instrumentów wzmacniających efekty działalności konserwatorskiej;
- ograniczenie uznaniowości konserwatorów poprzez nałożenie na nich odpowiedzialności za niezgodne z prawem postępowania.

Rada Ministrów dnia 6 września 2005 r. przyjęła dodatkowy dokument strategiczny *Sektorowy Program Operacyjny: Rozwój kultury i zachowanie dziedzictwa kulturowego*, w którym określono priorytety, kierunki i wysokości środków przeznaczonych na realizację zadań infrastrukturalnych z zakresu kultury i szkolnictwa artystycznego o charakterze ponadregionalnym, które będą uruchamiane z udziałem środków strukturalnych. Program jest uzupełnieniem działań z zakresu kultury realizowanych w ramach programów regionalnych i komplementarny z działaniami z zakresu kultury realizowanymi w innych programach sektorowych.

W programie określono dwa priorytety:

1. Aktywne zarządzanie zasobem stanowiącym materialne dziedzictwo kulturowe.
2. Edukacja i administracja na rzecz ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego.

Zadania:

- rewaloryzacja i adaptacja zabytków oraz obiektów przemysłowych, powojaskowych na cele kulturalne, turystyczne, edukacyjne, rekreacyjne a także na inne cele społeczne;
- zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości (np. tworzenie regionalnych i narodowych produktów turystycznych);
- zabezpieczenie zabytków, muzealiów i archiwaliów przed skutkami klęsk żywiołowych, kradzieżami i nielegalnym wywozem za granicę;
- budowę i rozbudowę sieci informatycznych w celu promocji potencjału kulturowego regionów;
- inwentaryzację i digitalizację zabytków dziedzictwa nieruchomego i ruchomego oraz jego promocję;
- organizacja imprez o międzynarodowym charakterze;
- tworzenie warunków dla rozwoju i ochrony dziedzictwa kultury ludowej;
- zachowanie i ochrona krajobrazu kulturowego wsi.

Uznanie sfery dziedzictwa kulturowego za podstawę rozwoju i upowszechniania kultury, a także za potencjał regionów, służy wzrostowi konkurencyjności regionów dla turystów, inwestorów, jak i dla mieszkańców, zwiększając warunki dostępu do uczestnictwa w różnych przejawach i aktywnościach kultury.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Chojnów, na lata 2018-2021 jest zgodny z priorytetami *Narodowego Programu Kultury* oraz programami operacyjnymi *Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020*, skierowanymi do jednostek samorządu terytorialnego.

V.1.c *Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.*

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (dokument przyjęty przez radę Ministrów Uchwałą nr 239 dn. 13 grudnia 2011 r., MP poz. 252 z dnia 27 kwietnia 2012 r.) jest strategicznym dokumentem dotyczącym planowania i zagospodarowania przestrzennego kraju. Jest także częścią nowego systemu zarządzania rozwojem Polski, a wraz z długo- i średniookresową *Strategią Rozwoju Kraju* i z dziewięcioma strategiami zintegrowanymi stanowi spójną wizję rozwoju.

Przedstawionym celem strategicznym jest:

Efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej zróżnicowanych potencjałów rozwojowych do osiągnięcia konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia i większej sprawności państwa oraz spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej w długim okresie.

Osiąganie tego celu musi się odbywać z zachowaniem spójności przyrodniczo-kulturowej służącej realizacji konstytucyjnej zasady zrównoważonego rozwoju.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju wskazuje najpilniejsze problemy zagospodarowania polskiej przestrzeni i konkretne działania naprawcze w sześciu obszarach tematycznych (wzajemnie powiązanych i uzupełniających się) dla:

- 1) poprawy konkurencyjności największych miast i powiązań między nimi,
- 2) tworzenia warunków równomiernego rozwoju poza dużymi miastami,
- 3) rozwoju infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej (np. sieci szerokopasmowe),
- 4) **poszanowania środowiska naturalnego i walorów krajobrazowych, a także kulturowych,**
- 5) wzmocnienia odporności Polski na zagrożenia związane z bezpieczeństwem energetycznym (np. poprzez budowanie połączeń energetycznych z sąsiednimi państwami) czy ekstremalnymi zjawiskami naturalnymi (np. powodziami),
- 6) systematycznej budowy i utrzymania skutecznego systemu planowania przestrzennego (np. eliminowania chaotycznego sposobu zabudowy przedmieść).

W ramach **4 Celu**, *Koncepcja* przyjmuje zasadę gospodarowania krajobrazem zgodnie z zapisami Europejskiej Konwencji Krajobrazowej, którą Polska w 2004 roku ratyfikowała Europejską Konwencję Krajobrazową (EKK).

Wdrożenie EKK obejmowało trzy poziomy działań: rozpoznanie zasobów, gospodarowanie nimi i edukację wspomagającą. Wszystkie muszą być ściśle powiązane z konstytucyjnym wymogiem dbałości o przestrzeganie zasad zrównoważonego rozwoju oraz dotyczyć obszarów lądowych i morskich – szczególnie w odniesieniu do ochrony widoku.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Chojnów na lata 2018-2021 jest zgodny z Celem nr 4 *Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030*.

V.1.d *Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020.*

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020 (dokument przyjęty przez Radę Ministrów Uchwałą nr 104 dn. 18 czerwca 2013 r.) jest jedną z tzw. strategii zintegrowanych, służących wdrożeniu *Strategii Rozwoju Kraju 2020*.

Jako cel główny wskazano:

Wzmocnienie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno-gospodarczym Polski, w którego ramach określono cztery cele szczegółowe.

W dziedzinie ochrony zabytków i opieki nad nimi cel określony jako:

Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego

definiuje priorytet 4.1.:

Wzmocnienie roli kultury w budowaniu spójności społecznej.

Dla Priorytetu 4.1 wyznaczono następujące kierunki działań:

- 4.1.1. Tworzenie warunków wzmocnienia tożsamości i uczestnictwa w kulturze na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym.
- 4.1.2. Ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego oraz krajobrazu.
- 4.1.3. Digitalizacja, cyfrowa rekonstrukcja i udostępnianie dóbr kultury.

Walory i potencjał tkwiący w dziedzictwie kulturowym są postrzegane w *Strategii* jako „kluczowy element potencjału kulturowego”, a tym samym jedna z „szans rozwojowych dla całego społeczeństwa”. W *Strategii* podnosi się także kwestię znaczenia aktywnej partycypacji społecznej w ochronie zabytków i opiece nad nimi.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Chojnów na lata 2018-2021 jest zgodny z kierunkiem 4.1.2 *Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020*.

V.2 Założenia i cele ochrony zabytków i opieki nad zabytkami w strategicznych dokumentach województwa dolnośląskiego.

V.2.a Program Opieki nad Zabytkami Województwa Dolnośląskiego na lata 2016-2020

Program Opieki nad Zabytkami Województwa Dolnośląskiego na lata 2016-2020 (przyjęty przez Sejmik Województwa Dolnośląskiego Uchwałą nr XXIII/687/16 w dn. 28 czerwca 2016 r. i ogłoszony w Dz.U. Województwa Dolnośląskiego, Poz. 3706 z dn. 22 lipca 2016 r.) jest dokumentem określającym politykę Samorządu Województwa Dolnośląskiego w sferze opieki nad zabytkami, dotyczący realizacji zadań związanych ze sprawowaniem opieki nad dziedzictwem kulturowym i racjonalnego wykorzystania zasobów dziedzictwa kulturowego województwa dolnośląskiego. Opracowanie programu wynika z Art. 87 ust.1 *Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r.* (tekst jednolity: Dz.U. z 2014 r., poz. 1446, z późniejszymi zmianami), który zobowiązuje Zarząd Województwa do sporządzenia na okres 4 lat wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami.

Program skierowany jest do wydziałów i jednostek organizacyjnych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego realizujących zadania w sferze ochrony i opieki nad zabytkami, a także do instytucji i podmiotów, których działalność obejmuje ochronę dziedzictwa kulturowego, jednostek samorządu terytorialnego, obecnych i potencjalnych właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych oraz zainteresowanych ochroną i opieką nad zabytkami.

Przyjęta w *Programie* wizja rozwoju:

Wielokulturowe dziedzictwo Dolnego Śląska stanowi fundament nowoczesnego i otwartego regionu europejskiego.

wpisuje się w europejską politykę kulturalną, jest zgodny z zapisami *Traktatu Ustanawiającego Wspólnotę Europejską* (Dz. Urz. UE 2006 C 321/E) i stanowi jeden z ważniejszych czynników rozwojowych.

Za cel strategiczny uznano:

Zachowanie i zrównoważone wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego dla wzmocnienia tożsamości Dolnego Śląska.

Zgodnie z tym założeniem przyjęto, że dziedzictwo kulturowe, będąc przedmiotem ochrony jest także zasobem umożliwiającym budowanie i utrwalanie wspólnej tożsamości oraz rozwijanie potencjału społecznego.

Cele operacyjne, podporządkowane celowi strategicznemu, wpisano w cztery pola działania:

- zasoby dziedzictwa kulturowego;
- tożsamość i społeczeństwo;
- zarządzanie;
- potencjał ekonomiczny.

Program Opieki nad Zabytkami Województwa Dolnośląskiego na lata 2016-2020 wdrażany jest wg opracowanych Instytucjonalnych Ram Wdrażania, w których określono i przypisano konkretne zadania i kompetencje, wpisujące się w cele, priorytety i działania *Programu*, odnosząc je do administracji, instytucji, jednostek samorządowych i organizacji realizujących działania w sferze ochrony i opieki nad zabytkami.

Institutionalne Ramy Wdrażania Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Dolnośląskiego na lata 2016-2020, odnoszące się do jednostek samorządu terytorialnego (jst):

Zadania i kompetencje:

Ochrona i opieka na zabytkami na terenie jst, współpraca w prowadzeniu skoordynowanych działań w sferze ochrony i opieki nad zabytkami (m.in. opracowanie programów opieki nad zabytkami) zawierają następujące cele (C.), priorytety (P.) i działania (D.):

C.1/P.1/D.3

C.1/P.2/D.2

C.2/P.1/D.2

C.2/P.2/D.1 i 2

C.3/P.1/D.3 i 4

C.3/P.2/D.2

Ad. C.1/P.1/D.3

Cel 1.

Poprawa skuteczności ochrony i stanu zachowania dziedzictwa materialnego i niematerialnego województwa.

Priorytet 1.

Rozpoznanie stanu zachowania dziedzictwa materialnego i niematerialnego województwa.

Działanie 3.

Identyfikacja i objęcie ochroną najcenniejszych wartości dziedzictwa kulturowego świadczących o specyfice i tożsamości województwa.

Zasadniczym zadaniem będzie zidentyfikowanie obiektów, zespołów, założeń przestrzennych, obszarów o najwyższych, unikalnych wartościach artystycznych, historycznych i krajobrazowych oraz wdrożenie odpowiednich mechanizmów ochrony w celu ich zachowania. W związku z tym, że wartości zabytkowe wytypowanych obiektów i obszarów mają znaczenie strategiczne, konieczne jest stosowanie w szerszym niż dotychczas zakresie takich form ochrony jak park kulturowy oraz ochrona obszarowa pojedynczych obiektów (m.in. wprowadzanie zapisów w dokumentach planistycznych).

Ad. C.1/P.2/D.2

Cel 1.

Poprawa skuteczności ochrony i stanu zachowania dziedzictwa materialnego i niematerialnego województwa

Priorytet 2

Wsparcie finansowe działań związanych z ratowaniem zabytków.

Działanie 2

Dofinansowanie prac remontowo-konserwatorskich oraz konserwacji zabytków znajdujących się na terenie województwa.

Samorząd województwa jako jednostka samorządu terytorialnego zobowiązany jest do objęcia ochroną zabytków znajdujących się na terenie województwa. Wsparcie finansowe w ramach tego działania będzie udzielane w ramach dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach niebędących w bezpośrednim zarządzie samorządu województwa.

Ad. C.2/P.1/D.2

Cel 2:

Wzmocnienie tożsamości Dolnoślązaków, a tym samym ich zaangażowania i akceptacji dla działań podejmowanych w celu ochrony dziedzictwa kulturowego.

Priorytet 1:

Kształtowanie tożsamości regionalnej poprzez działania edukacyjne i promocyjne.

Działanie 2:

Rozszerzenie zasięgu i wzmocnienie znaczenia przedsięwzięć związanych z zachowaniem

Działanie polegać będzie na wspieraniu instytucji kultury samorządu województwa i innych podmiotów w organizacji wydarzeń o zasięgu regionalnym i ponadregionalnym popularyzujących zabytki i upowszechniających wiedzę o dziedzictwie kulturowym Dolnego Śląska (m.in. Europejskie Dni Dziedzictwa, konferencje, wystawy, wykłady etc.). Podniesienie rangi imprez i wydarzeń promujących dziedzictwo kulturowe będzie realizowane także poprzez obejmowanie wydarzeń honorowym patronatem Marszałka Województwa Dolnośląskiego.

C.2/P.2/D.1 i 2

Cel 2:

Wzmocnienie tożsamości Dolnoślązaków, a tym samym ich zaangażowania i akceptacji dla działań podejmowanych w celu ochrony dziedzictwa kulturowego.

Priorytet 2:

Wzmocnienie zaangażowania społecznego w zakresie opieki nad zabytkami.

Działanie 1:

Wspieranie inicjatyw społecznych w zakresie tworzenia i funkcjonowania lokalnych muzeów.

Działanie polegać będzie na wspieraniu inicjatyw podmiotów prywatnych, organizacji społecznych i pozarządowych oraz jednostek samorządowych związanych z tworzeniem lokalnych muzeów, izb pamięci, skansenów itp. utrwalających historię, tradycje oraz twórczość artystyczną. Wsparcie osób i podmiotów kultywujących historię i tradycję ma na celu pobudzenie aktywności społeczności lokalnych w zakresie ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego, a także wzmocnienie oferty edukacyjnej i turystycznej na Dolnym Śląsku.

Działanie 2:

Wspieranie przedsięwzięć mających na celu podnoszenie wiedzy w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami.

Działanie będzie realizowane poprzez organizację i wsparcie organizacji szkoleń, warsztatów, konferencji i innych form poszerzających wiedzę związaną z opieką nad zabytkami dla jst, właścicieli obiektów zabytkowych, fundacji i stowarzyszeń oraz placówek oświatowych.

C.3/P.1/D.3 i 4

Cel 3:

Efektywne i zintegrowane zarządzanie zasobami dziedzictwa kulturowego Dolnego Śląska w oparciu o pełną wiedzę i kompetencje wielu podmiotów.

Priorytet 1:

Budowanie i wzmacnianie współpracy podmiotów zaangażowanych w ochronę dziedzictwa kulturowego.

Działanie 3:

Wspieranie zintegrowanych działań służących ochronie dziedzictwa kulturowego, krajobrazu i wartości przyrodniczych.

Działanie będzie polegać na promowaniu zintegrowanego i kompleksowego podejścia do ochrony krajobrazu kulturowego poprzez upowszechnianie wiedzy i promowanie idei powoływania parków kulturowych, parków krajobrazowych, a także wprowadzania zapisów w dokumentach planistycznych mających na celu ochronę zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, panoram, osi widokowych, sylwet itp.

Działanie 4:

Wspieranie wieloszczeblowej współpracy jako skutecznego mechanizmu zarządzania dziedzictwem kulturowym.

Działanie będzie polegać na dostarczaniu wiedzy i wspieraniu form wieloszczeblowej współpracy, w tym zwłaszcza partnerstw publiczno-prywatnych i publiczno-publicznych na rzecz ratowania, ochrony i adaptacji zabytków. Wieloszczeblowe modele współpracy są podstawą wzmocnienia poczucia odpowiedzialności za dziedzictwo kulturowe i efektywnej realizacji celów, które przez wiele lat tradycyjnie zaliczane były do zadań publicznych.

C.3/P.2/D.2

Cel 3:

Efektywne i zintegrowane zarządzanie zasobami dziedzictwa kulturowego Dolnego Śląska w oparciu o pełną wiedzę i kompetencje wielu podmiotów.

Priorytet 2:

Budowa zintegrowanego systemu informacji i monitoringu jako narzędzia wspomaganie procesu decyzyjnego w dziedzinie ochrony i opieki nad zabytkami.

Działanie 2:

Budowa i prowadzenie systemu monitoringu procesów ochrony dziedzictwa kulturowego.

Działanie polegać będzie na opracowaniu i wdrożeniu pierwszego etapu systemu monitorowania procesów ochrony, odnowy i przekształceń obiektów zabytkowych. System monitoringu będzie integralną częścią systemu informacji o zabytkach, a jego zadaniem będzie umożliwienie obserwacji procesów związanych z ochroną zabytków w ujęciu dynamicznym. Pierwszym etapem systemu będzie monitorowanie dofinansowania publicznego remontów i konserwacji zabytków w ramach środków finansowych w dyspozycji samorządu województwa, co będzie służyło podejmowaniu decyzji o przyznawaniu kolejnych dotacji.

Zadania i działania wskazane do realizacji w *Programie* dotyczą poprawy skuteczności ochrony i stanu zachowania dziedzictwa kulturowego, systematycznego wzmacniania i utrwalania tożsamości Dolnoślązaków oraz budowania wiedzy o zabytkach i efektywnego zarządzania tymi zasobami.

Program określił także warunki organizacyjne i finansowe dla realizacji zadań w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami zgodnie z kompetencjami Samorządu Województwa Dolnośląskiego.

Za wdrażanie *Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Dolnośląskiego na lata 2016-2020* odpowiedzialne są wydziały UMWD i jednostki podlegające Marszałkowi Województwa Dolnośląskiego.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Chojnów na lata 2018-2021 jest zgodny z celami, priorytetami i działaniami skierowanymi do jednostek samorządu terytorialnego w *Programie Opieki nad Zabytkami Województwa Dolnośląskiego na lata 2016-2020*; w szczególności uwzględnione zostały C.1/P.1/D.3; C.2/P.2/D.2; C.2./P.2/D.1 i D.2; C.3/P.1/D.3.

V.2.b *Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020.*

Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020 r.- aktualizacja, przyjęta Uchwałą Nr XXXII/932/13 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 28 lutego 2013 r., jest dokumentem strategicznym, wytyczającym cele, kierunki oraz stymulującym rozwój województwa.

Strategia jest spójna z *Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2010-2020*, *Strategią Rozwoju Kraju 2020* oraz z zapisami *Strategii Europa 2020*.

W *Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020 r.- aktualizacja* zdefiniowano wizję rozwoju regionu:

Blisko siebie - blisko Europy - Dolny Śląsk 2020 jako zintegrowana wspólnota regionalna, region konkurencyjny, spójny, otwarty, dynamiczny...

Wizji tej podporządkowano cel główny *Strategii*:

Nowoczesna gospodarka i wysoka jakość życia w atrakcyjnym środowisku - Dolny Śląsk regionem koncentracji innowacyjnych podmiotów produkcyjnych i usługowych współpracujących z rozwiniętym sektorem badawczym oraz intensywnego rozwoju nowoczesnej turystyki opartej o współpracę międzyregionalną i transgraniczną, tworzących razem atrakcyjne miejsca do życia dla mieszkańców o coraz wyższych kwalifikacjach i rozwiniętej kulturze obywatelskiej.

Realizacja celu opierać się ma sformułowane zasady, m.in. o **zasadę zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego dla następnych pokoleń (zasada zrównoważonego rozwoju).**

Cel główny i wskazane cele szczegółowe podporządkowane są zasadzie równoważenia rozwoju. Osiągnięcie tych celów ma się odbywać poprzez realizację priorytetów przyjętych w *Makrostrefach*. W sferze przyrodniczo-kulturowej, w kierunku rozwoju ochrony zasobów przyrodniczych i poprawy stanu środowiska wyznaczono dwie *Makrostrefy*.

1. *Makrosfera zasoby:*

- a) ochrona i udostępnianie walorów przyrodniczo-krajobrazowych oraz kulturowych.;
- b) wprowadzenie zasad udostępniania terenów cennych krajobrazowo dla działalności inwestycyjnej.

2. *Makrosfera turystyczna:*

- a) wzmocnienie wizerunku regionu na terenie kraju, jak i Europy, jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku, miejsca otwartego, o nieprzeciętnych walorach przyrodniczych, kulturowych i uzdrowiskowych;
- b) udostępnienie obiektów dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego;
- c) rozwój produktów turystycznych i rozbudowa infrastruktury turystycznej.

Uznano, że Dolny Śląsk dysponuje wszechstronnym potencjałem turystycznym, o czym decydują walory kulturowe, a zwłaszcza zasoby dziedzictwa materialnego, krajobrazowe i przyrodnicze, w większości objęte ochroną prawną.

Program Opieki nad Zabytkami Gminy Chojnów na lata 2018-2021 jest zgodny z celami wyznaczonymi w *Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020 r.*

V.2.c *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego – Perspektywa 2020.*

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego – Perspektywa 2020 przyjęty Uchwałą Nr XLVIII/1622/2014 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 27 marca 2014 r., opublikowany w Dz. Urz. Woj. Dolnośląskiego z dnia 22 maja 2014 r. poz. 2448.).

W odniesieniu do zasobów kulturowych, w przygotowanej *Diagnozie do Planu* zostały wskazane, najważniejsze uwarunkowania dla rozwoju przestrzennego województwa w sferze kulturowej:

- 1) położenie Dolnego Śląska, sprzyjające przenikaniu wpływów kulturowych z Czech i Niemiec oraz oddziaływaniu wielu ośrodków, przede wszystkim Wiednia, Pragi, Drezna, Berlina i Krakowa, przy częstych zmianach sytuacji politycznej, zdecydowały o jego czołowej pozycji w kraju pod względem nasycenia obiektami zabytkowymi o wysokiej klasie artystycznej i znaczeniu historycznym;
- 2) utrzymanie ww. pozycji regionu wiąże się z zapewnieniem warunków dla trwałego zachowania, zagospodarowania i utrzymania zabytkowych krajobrazów kulturowych oraz zespołów zabytków, takich jak: zabytki archeologiczne, miejskie i wiejskie zespoły zabytkowej zabudowy, obiekty architektury sakralnej, zespoły rezydencjonalne z założeniami parkowymi, obiekty architektury militarnej, zabytki przemysłu i techniki, miejsca upamiętniające ważne wydarzenia historyczne oraz miejsca martyrologii z okresu drugiej wojny światowej;
- 3) zachowaniu ww. wartości służy regionalny system ochrony dziedzictwa kulturowego, który tworzą obiekty i obszary zabytkowe, objęte międzynarodowymi i krajowymi formami ochrony (wpisy na listę Światowego Dziedzictwa UNESCO, uznanie za Pomnik Historii, parki kulturowe, wpisy do rejestru zabytków, objęcie ochroną w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, wojewódzka i gminna ewidencja zabytków oraz wykaz zabytków).

Jednocześnie w *Diagnozie do Planu* wskazano pozytywne tendencje w zmianach stanu środowiska kulturowego regionu:

- 1) kontynuacja rewitalizacji historycznych zespołów staromiejskich, układów wiejskich oraz miejscowości turystyczno-uzdrowiskowych;
- 2) odnowa zabytkowych zespołów rezydencjonalnych wraz z adaptowaniem do nowych funkcji;
- 3) rozwój nowych form obszarowej ochrony krajobrazu kulturowego, w tym zwłaszcza systemu parków kulturowych.

W odniesieniu do niekorzystnych tendencji, celem ich usunięcia lub ograniczenia zaproponowano:

- 1) kompleksową odbudowę zdegradowanych zespołów zabytkowych w obszarach historycznych centrów miast i wsi, zespołów rezydencjonalnych oraz nieużytkowanych kościołów i cmentarzy;
- 2) przeciwdziałanie dewastacji zabytków przemysłu i techniki, w szczególności wyłączonych z użytkowania obiektów infrastruktury kolejowej;
- 3) zagospodarowanie i udostępnianie wybranych stanowisk archeologicznych o charakterystycznych formach krajobrazowych;
- 4) promowanie i oznakowanie w terenie historycznych miejsc pamięci oraz utrzymanie pomników i cmentarzy wojennych.

Utrzymanie a także ochrona walorów zabytkowych krajobrazów kulturowych i jego elementów, zostało określone, jako jedno z kluczowych działań w celu poprawy ładu przestrzennego.

W tym celu, jak również w celu wykorzystania zasobów dziedzictwa kulturowego, przy uwzględnieniu ochrony zasobów przyrodniczo-krajobrazowych, w *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego* wyznaczono następujące kierunki działań i zasady ich realizacji:

1. harmonijne kształtowanie krajobrazu kulturowego oraz poprawę stanu i wykorzystania zespołów zabytkowych, realizowane przy uwzględnieniu następujących zasad:
 - a) zachowania i odnowy walorów oraz cech krajobrazu kulturowego w miejscach o szczególnym znaczeniu dla tożsamości regionu,
 - b) ochrony miejsc o wysokich wartościach kulturowych i przyrodniczo-krajobrazowych oraz zachowanej historycznej strukturze przestrzennej,
 - c) zintegrowanego podejścia do waloryzacji, ochrony i zagospodarowania przestrzennego zasobów kulturowych;

Wyznaczone działania:

- utworzenie parków kulturowych na obszarach o wysokich walorach krajobrazu kulturowego,
- wprowadzenie na listę pomników historii obiektów zabytkowych o bardzo wysokich wartościach historycznych, naukowych i artystycznych.

W *Planie* nie wskazano na obiekty z obszaru Gminy Chojnów.

2. ochrona oraz poprawa stanu i wykorzystania zespołów zabytkowych, realizowana przy uwzględnieniu następujących zasad:
 - a) uwzględniania w dokumentach strategicznych i planistycznych stref koncentracji zasobów dziedzictwa kulturowego, wymagających szczególnej ochrony ich wartości kulturowych i krajobrazowych,
 - b) prowadzenia kompleksowych rewitalizacji zespołów zabytkowych z możliwością wprowadzania nowych funkcji do obiektów zabytkowych,
 - c) eksponowania w sylwetach miejscowości dominant architektonicznych i ochrony wglądów na nie,
 - d) ochrony obiektów ujętych w rejestrach i ewidencjach zabytków, w tym zwłaszcza obiektów usługowych, produkcyjnych, a także dworców i przystanków kolejowych oraz wiaduktów i tuneli,
 - e) ochrony stanowisk archeologicznych o zachowanych formach krajobrazowych;

Wyznaczone działania:

- realizacja kompleksowej rewitalizacji zabytkowych układów przestrzennych miast i zabytkowych zespołów oraz **zachowanie zabytkowych obiektów i zespołów architektury regionalnej na terenach wiejskich;**

- eksponowanie i udostępnianie stanowisk archeologicznych o zachowanych formach krajobrazowych.

W *Planie* zapis dotyczący zachowania zabytkowych obiektów i zespołów architektury regionalnej dotyczy obszaru całego województwa, w tym z Gminy Chojnów.

3. ochrona dóbr kultury współczesnej, realizowana przy uwzględnieniu następujących zasad:
 - a) uwzględnienia w planowaniu miejscowym ochrony wyróżniających się współczesnych nie objętych ochroną zabytków obiektów architektonicznych i zagospodarowania ich otoczenia,
 - b) prowadzenia badań i analiz dla wskazania ww. obiektów.

Na obszarze Gminy Chojnów nie wyznaczono innych, niż już istniejące, stref ochrony konserwatorskiej, a także nie wytypowano zabytkowych zespołów do objęcia ochroną poprzez utworzenie rezerwatów bądź parków kulturowych. Uwzględnione są natomiast stanowiska archeologiczne o własnej formie krajobrazowej.

W *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego – Perspektywa 2020*, biorąc pod uwagę uwarunkowania rozwoju województwa, a także główne obszary problemowe, wyznaczono cztery obszary integracji, w tym Legnicko-Głogowski Obszar Integracji, w stosunku do których powinno nastąpić wypracowanie wspólnych, zintegrowanych działań skierowanych na osiągnięcie spójności przestrzennej województwa.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Chojnów na lata 2018-2021 jest zgodny z wyznaczonymi celami polityki przestrzennej, zasadami i kierunkami działań w *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego – Perspektywa 2020*.

V.3 Założenia i cele ochrony zabytków i opieki nad zabytkami w strategicznych dokumentach powiatowych.

Program opieki nad zabytkami Powiatu Legnickiego na lata 2017-2020 przyjęty Uchwałą Nr XXII/129/2017 Rady Powiatu z dnia 9 lutego 2017 r. (Dz. Urz. Woj. Dol. 2017.835).

Program opieki nad zabytkami Powiatu Legnickiego na lata 2017-2020, jest kontynuacją *Programu opieki nad zabytkami Powiatu Legnickiego na lata 2011-2015* przyjętego Uchwałą Nr XII/59/2011 Rady Powiatu Legnickiego z dnia 24 listopada 2011 r.

Program opieki nad zabytkami Powiatu Legnickiego na lata 2017-2020 jest zgodny z innymi dokumentami powiatowymi o charakterze strategicznym, w tym z:

1. *Strategią Rozwoju Powiatu Legnickiego na lata 2002-2017* przyjętą Uchwałą Rady Powiatu Legnickiego nr XXXIV/78/2002 z dnia 27 czerwca 2002 roku. (wskazano na konieczność ochrony dziedzictwa kulturowego, zarówno zabytków nieruchomych, jak i stanowisk archeologicznych, stanowiących świadectwo historii regionu, jak i uzupełnienie walorów przyrodniczych).
2. *Programem ochrony środowiska Powiatu Legnickiego*, październik 2005, przyjętego Uchwałą XXXIII/164/2005 z dnia 28 listopada 2006 r. (wyznaczono kierunki działań, cele i priorytety, których realizacja doprowadzi do poprawy stanu środowiska powiatu, efektywnego zarządzania środowiskiem oraz zapewni skuteczne mechanizmy chroniące środowisko przed degradacją, a także stworzy warunki dla wdrożenia wymagań prawa Unii Europejskiej; wskazano także, że obiekty i obszary objęte ochroną należy traktować jako elementy promocji turystyczno-edukacyjnej, zarówno w kontekście kierunków rozwoju powiatu jak i preferowanych w tym zakresie obszarów).

Program opracowano celem realizacji zadań wynikających z ustaw, w którym określono obowiązki władz powiatu związane z ochroną dóbr kultury, przede wszystkim w stosunku do obiektów, do których powiat legnicki posiada tytuł prawny a także zarysowano ogólną politykę powiatu legnickiego w dziedzinie opieki nad zabytkami, nie naruszając kompetencji gmin i praw właścicieli.

Na obszarze Gminy Chojnów brak obiektów zabytkowych, będących własnością samorządu powiatu legnickiego, do którego posiada on tytuł prawny.

Program opieki nad zabytkami Powiatu Legnickiego na lata 2017-2020 wyznacza następujące **cele**, stanowiące także kontynuację celów z poprzednich programów:

1. ochrona krajobrazu kulturowego;
2. zachowanie dziedzictwa kulturowego dla następnych pokoleń;
3. integracja społeczności lokalnych przy pomocy poszerzania wiedzy o zasobach dóbr kultury i ich stanie, prezentacji określonych wartości i walorów kulturowych;
4. kształtowanie wśród mieszkańców powiatu potrzeby poznawania wiedzy o przeszłości regionu, jego tradycji, poszanowania materialnych i niematerialnych;
5. kreowanie działalności prorozwojowych, poprawy życia mieszkańców poprzez wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego i kulturowego, dążenie do zrównoważonego rozwoju powiatu.

Do ich realizacji określono **kierunki działań i zadania**:

1. Zadania opieki nad zabytkami w zakresie spraw społecznych, informacji i edukacji, popularyzacji, promocji wartości i wzorów kulturowych.
2. Ochrona krajobrazu kulturowego – zadania gospodarczo-przestrzenne.

Dla Gminy Chojnów istotne są następujące zadania:

Ad. 1.

- a) coroczna aktualizacja gminnego programu ochrony zabytków na wypadek sytuacji kryzysowych lub konfliktu zbrojnego;
- b) stworzenie i aktualizowanie elektronicznej bazy o zasobach dziedzictwa kulturowego, szlakach turystycznych i dostępnej infrastrukturze;
- c) opracowanie koncepcji promocji atrakcji turystycznych (zabytkowe obiekty, szlaki, imprezy);
- d) oznakowanie, uzupełnienie lub odnowa oznakowania zabytków (obiekty sakralne, historyczne cmentarze, parki i ogrody);
- e) promocja zabytków i historii miejscowości za pomocą stron internetowych powiatu i gminy;
- f) wspieranie projektów w zakresie edukacji regionalnej, promującej walory środowiska kulturowego i przyrodniczego;
- g) wspieranie wydawnictw związanych z historią regionu, promocją dziedzictwa kulturowego;
- h) dofinansowanie szkolnych konkursów wiedzy o dziedzictwie kulturowym i przyrodniczym regionu.

Ad.2.

- a) uwzględnianie różnych form ochrony dziedzictwa kulturowego w mpzp oraz w wydawanych decyzjach (ochrona historycznych układów przestrzennych, przeciwdziałanie rozproszonemu osadnictwu, przeciwdziałanie rozdrabnianiu i podziałom własności historycznej, wypełnianie zabudowy wolnych działek w obszarze historycznych siedlisk, przeciwdziałanie rozbudowie zabytkowych obiektów);
- b) ochrona, rewaloryzacja i oznakowanie stanowisk archeologicznych;
- c) pozyskiwanie funduszy na tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Dotacje, zgodnie z przyjętą uchwałą *Nr XXII/111/2012 Rady Powiatu Legnickiego z dnia 22 listopada 2012 r.* (Dz. Urz. Woj. Dol. 2012.5044) *w sprawie określenia zasad i trybu udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków*, udzielane są na prace przy zabytkach znajdujących się na terenie powiatu, dostępnych dla mieszkańców i turystów, a nie będących własnością powiatu legnickiego.

W budżecie powiatu, na zadania z działu *Kultura i ochrona dziedzictwa kulturowego*, przeznaczane były i są środki finansowe również na promocję dziedzictwa, podtrzymywanie tradycji lokalnej, narodowej czy obywatelskiej a także promocji twórczości ludowej. Wsparcie otrzymywały imprezy i uroczystości oraz działania związane z zakresem edukacji regionalnej.

VI. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO.

VI.1 Dokumenty Programowe Gminy Chojnów.

VI.1.a Strategia Rozwoju Gminy Chojnów na lata 2015-2020.

Strategia Rozwoju Gminy Chojnów na lata 2015-2020, przyjęta Uchwałą Nr XL/243/2014 Rady Gminy Chojnów z dnia 14 listopada 2014 r.

Strategia to podstawowy dokument strategiczny gminy, w którym określono **misję**: „Poprawa poziomu i warunków życia mieszkańców poprzez wykorzystanie potencjału społecznego, przyrodniczo-kulturowego oraz gospodarczego” a także wizję samorządowej jednostki terytorialnej: „Gmina Chojnów to gmina wspierająca lokalną aktywność, przyjazna mieszkańcom, atrakcyjna dla inwestorów i turystów oraz dbająca o dziedzictwo przyrodniczo-kulturowe”, traktowaną jako pożądany i oczekiwany stan.

Przyjęto **cel nadrzędny** rozwoju gminy: „Rozwój Gminy Chojnów w oparciu o posiadane walory przyrodniczo-kulturowe regionu oraz przedsiębiorczość mieszkańców” oraz 3 cele główne dotyczące sfery środowiskowej, gospodarczej i społecznej.

W obszarze środowiska kulturowego i naturalnego ważne są:

Cel główny 1:

„Zrównoważone wykorzystanie zasobów przyrodniczych, środowiskowych i kulturowych na rzecz rozwoju Gminy”.

Cele szczegółowe w obszarze środowiska kulturowego, mające służyć osiągnięciu *Celu 1* to:

- 1.1 „Zachowanie walorów krajobrazowych, przyrodniczych oraz kulturowych poprzez prowadzenie odpowiedniej polityki przestrzennej, działań edukacyjnych i ochronnych oraz opracowanie niezbędnych dokumentów”.
- 1.3. „Rozwój oferty turystyczno-rekreacyjnej w oparciu o zasoby przyrodnicze i kulturowe gminy”.

W obszarze środowiska kulturowego, naturalnego cele zostaną osiągnięte przez realizację w latach 2016-2020 następujących **priorytetów**:

Ad.1.1

- 1.1.1 Uwzględnianie w tworzonych planach zagospodarowania przestrzennego kwestii związanych z zachowaniem dziedzictwa przyrodniczego i historycznego.
- 1.1.4 Działania na rzecz zachowania, rewitalizacji, renowacji i odtworzenia obiektów zabytkowych.
- 1.1.5 Działania na rzecz zachowania i odtwarzania obszarów przyrodniczo cennych.

Ad.1.3

1.3.1 Rozbudowa infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej.

1.3.2 Rozbudowa sieci tras, ścieżek rowerowych, szlaków konnych.

Cel główny 3:

„Aktywne włączenie obywateli w rozwój gminy oraz zapewnienie mieszkańcom satysfakcjonującego poziomu jakości życia”.

Cele szczegółowe w obszarze środowiska kulturowego, mające służyć osiągnięciu *Celu 3* to:

3.1 „Włączenie obywateli i organizacji pozarządowych w planowanie i realizację działań na rzecz rozwoju Gminy oraz zachowania jej tożsamości i dziedzictwa”.

3.4 „Rozbudowa bazy administracyjnej, oświatowej, edukacyjnej, zdrowotnej i opiekuńczej oraz wzbogacenie oferty dodatkowych zajęć edukacyjnych dla wszystkich grup wiekowych.

W obszarze środowiska kulturowego cele zostaną osiągnięte przez realizację w latach 2016-2020 następujących **priorytetów**:

Ad.3.1

3.1.1 Realizacja programu edukacji obywatelskiej.

Ad.3.4

3.4.1 Rozbudowa, modernizacja, dostosowanie bazy oświatowej i edukacyjnej.

3.4.4 Tworzenie programów edukacyjnych dla mieszkańców.

3.4.5 Rozwój publicznego dostępu do Internetu np. poprzez rozbudowę sieci HotSpot.

Strategia Rozwoju Gminy Chojnów na lata 2017-2025 jest powiązana i w zgodzie ze strategiami wyższego rzędu.

VI.1.b *Soleckie Strategie Rozwoju Wsi w Gminie Chojnów. Plany Odnowy Miejscowości.*

Program Odnowy Wsi Dolnośląskiej realizowany przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego. Gmina Chojnów przystąpiła do programu na podstawie **Uchwały nr XXXVII/221/2009 Rady Gminy Chojnów z dnia 1 lipca 2009 r.** Efektem przystąpienia do Programu są opracowane w l. 2011-2016 *Soleckie Strategie Rozwoju Wsi*.

Program Odnowa Wsi Dolnośląskiej jest największym i najdłużej działającym regionalnym programem aktywizacji społeczności lokalnych i zarazem pierwszym, który na poziomie sołectwa zastosował metodę długoterminowego planowania strategicznego. Istotą programu jest pobudzenie społeczności sołeckiej i jej zaangażowanie w przedsięwzięcia dotyczące własnej wsi, co powinno skutkować zwiększeniem roli sołectw oraz dekoncentracją gminnych zadań.

Realizacja programu opiera się na trzech zasadach:

- oddolności – zaangażowanie i odpowiedzialność społeczności lokalnej;
- pomocniczości – partnerstwo sołectwa z gminą;
- współdziałania czynników rozwoju lokalnego – wsie z przywództwem, akceptowaną i opracowaną przez mieszkańców strategię rozwoju oraz wsparcie ze strony gminy dla realizacji strategii.

Odnowa wsi, jako program regionalny, wpisuje się w *Strategię Rozwoju Województwa Dolnośląskiego*:

- Cel „społeczny” – Priorytet 2 – Umacnianie społeczeństwa obywatelskiego, rozwój kultury, Działanie 5 – Aktywizacja społeczności lokalnych, w szczególności z terenów wiejskich i małych ośrodków miejskich.
- Cel „przestrzenny” – Priorytet 2 – Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich, Działanie 3 – Wykształcenie nowej koncepcji wsi - rozwój pozarolniczej aktywności mieszkańców terenów wiejskich i wykształcenie nowych funkcji dla tych terenów oraz Priorytet 3 – Poprawa ładu przestrzennego, harmonijności struktur przestrzennych, Działanie 3 – Ochrona dziedzictwa kulturowego.

W Gminie Chojnów do *Program Odnowy Wsi Dolnośląskiej* z 23 sołectw przystąpiło 15, które posiadają opracowane sołeckie strategie rozwoju: Biała, Budziwojów, Czernikowice, Dobroszów, Goliśzów, Groble, Kolonia Kołłątaja, Konradówka, Krzywa, Michów, Niedźwiedzice, Okmiany, Osetnica, Pawlikowice, Rokitki.

W 2014 roku po raz pierwszy Grupy Odnowy Wsi działające na terenie Gminy Chojnów otrzymały dotacje w ramach ogłoszonego przez Zarząd Województwa Dolnośląskiego otwartego konkursu ofert na realizację zadania publicznego Województwa Dolnośląskiego z zakresu działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych pn. „*Przedsięwzięcia promujące ideę odnowy wsi*”.

W Gminie Chojnów z 23 sołectw 15 posiada przyjęte uchwałami Rady Gminy sołeckie strategie:

Soleckie Strategie Rozwoju Wsi Budziwojów, Czernikowice, Konradówka i Krzywa przyjęte zostały Uchwałą Nr XLV/264/2010 Rady Gminy Chojnów z dnia 29 stycznia 2010 r.

Soleckie Strategie Rozwoju Wsi Biała, Michów i Rokitki przyjęte zostały Uchwałą Nr XII/79/2011 Rady Gminy Chojnów z dnia 25 sierpnia 2011 r.

Solecka Strategia Rozwoju Wsi Osetnica przyjęta Uchwałą Nr XIII/85/2011 Rady Gminy z dnia 29 września 2011 r., zmieniana Uchwałą Nr XLVII.318.2014 Rady Gminy Chojnów z dnia 27 marca 2014 r.

Soleckie Strategie Rozwoju Sołectw Kolonia Kollątaja, Niedźwiedzice i Pawlikowice przyjęte Uchwałą NR XLVII.316.2014 Rady Gminy Chojnów z dnia 27 marca 2014 r.

Solecka Strategia Rozwoju Wsi Dobroszów przyjęta Uchwałą Nr XX.119.2016 Rady Gminy z dnia 25 lutego 2016 r.

Solecka Strategia Rozwoju Wsi Groble przyjęta Uchwałą Nr XX.120.2016 Rady Gminy z dnia 25 lutego 2016 r.

Solecka Strategia Rozwoju Wsi Goliszów przyjęta Uchwałą Nr XXII.137.2016 Rady Gminy z dnia 29 kwietnia 2016 r.

Solecka Strategia Rozwoju Wsi Okmiany przyjęta Uchwałą Nr XXXII.191.2017 Rady Gminy z dnia 27 stycznia 2017 r.

Strategie zawierają wizje wsi oraz określają drogę do ich osiągnięcia, m.in. przez *Długoterminowe Programy Rozwoju* zaplanowane do 2025 r., z wyszczególnionymi projektami i przedsięwzięciami określonymi w 4 strefach/kategoriach.

Dla środowiska kulturowego ważne są projekty z kategorii:

- A.: Tożsamość wsi i wartości życia, w tym: styl osadnictwa i budownictwa, krajobraz kulturowy i przyrodniczy, charakterystyczne elementy architektury i urządzenia przestrzeni publicznej, lokalna kuchnia i potrawy;
- D.: Bytu, w tym: promocja wsi (witacze, strony internetowe, wydawnictwa)

Od 2009 r. opracowywane są w Gminie Chojnów *Plany Odnowy Miejscowości*, będące dokumentem o charakterze strategicznym, mającym na celu stworzenie szczegółowych koncepcji oraz wizji rozwoju miejscowości; określają kierunki zmian pożądaných przez mieszkańców oraz metody i narzędzia ich wdrażania.

W Gminie Chojnów z 23 sołectw 5 posiada *Plany Odnowy*:

Goliszów: Uchwała Nr 02/09 Zebrania Wiejskiego Sołectwa Goliszów z dnia 06 listopada 2009 r., Uchwała Nr XLI/245/2009 Rady Gminy Chojnów z dnia 20 listopada 2009 r.

Okmiany: Uchwała Nr 01/09 Zebrania Wiejskiego Sołectwa Okmiany z dnia 16 stycznia 2009 r., Uchwały Nr XXXI/189/2009 Rady Gminy Chojnów z dnia 30 stycznia 2009 r.

Piotrowice: Uchwała Nr 1/2010 Zebrania Wiejskiego Sołectwa Konradówka z dnia 19.05.2010 r., Uchwała Nr LIII/302/2010 Rady Gminy Chojnów z dnia 09 lipca 2010 r.

Rokitki: Uchwała Nr 1/09 Zebrania Wiejskiego Sołectwa Rokitki z dnia 06 listopada 2009 r., Uchwała Nr XLI/246/2009 Rady Gminy Chojnów z dnia 20 listopada 2009 r.;
zmiana: Uchwała Nr 1/10 Zebrania Wiejskiego Sołectwa Rokitki z dnia 16.06.2010 r., Uchwała Nr LII/300/2010 Rady Gminy Chojnów z dnia 30 czerwca 2010 r.

Witków: Uchwała Nr 01/09 Zebrania Wiejskiego Sołectwa Witków z dnia 16 stycznia 2009 r., Uchwała Nr XXXI/190/2009 Rady Gminy Chojnów z dnia 30 stycznia 2009 r.

Soleckie Strategie Rozwoju Wsi oraz *Plany Odnowy Miejscowości* to dokumenty, zatwierdzające zrównoważony rozwój wsi w kierunku, który wybrali mieszkańcy, z uwzględnieniem ochrony środowiska naturalnego i kulturowego.

Cele i projekty, dotyczące środowiska kulturowego i naturalnego zawarte w *Soleckich Strategiach Rozwoju Wsi* oraz *Planach Odnowy Miejscowości* zostały uwzględnione w *Programie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami Gminy Chojnów na lata 2018-2021*.

VI.1.c *Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Chojnów na lata 2016-2025.*

Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Chojnów na lata 2016-2025, przyjęta Uchwałą Nr XVII.95.2015 Rady Gminy Chojnów dnia 18 grudnia 2015 r. (z późniejszymi zmianami).

W *WPF* brak wydzielonych danych budżetowych przewidzianych na ochronę dziedzictwa kulturowego i zabytków. *Wieloletnia Prognoza Finansowa* nie zawiera konkretnych działań, nazw programów i projektów gdyż nie są one planowane z wyprzedzeniem; wydatki są planowane bardzo ogólnie. Konkretnie sumy i ewentualne projekty ustalane są w corocznych budżetach Gminy, ale też bez nazw projektów; m.in. zaplanowane są dotacje podmiotowe dla samorządowych instytucji kultury, natomiast na ochronę zabytków i opieką nad zabytkami – dotacje celowe (finansowanie lub dofinansowanie prac konserwatorskich i remontowych obiektów zabytkowych).

VI.1.d *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Chojnów, 2016.*

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Chojnów przyjęte Uchwałą Nr XXVI.157.2016 Rady Gminy Chojnów z dnia 26 sierpnia 2016 r.

W *Studium* przytoczono, za przyjętym Uchwałą Nr XLVIII/1622.2014 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego dnia 27 marca 2014 r. *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego - Perspektywa do 2020*, zadania celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym realizowane i planowane na obszarze Gminy Chojnów: modernizacje linii kolejowych oraz przebudowy dróg krajowych; zadania te nie są powiązane z dziedzictwem kulturowym i ochroną zabytków.

Układ funkcjonalno-przestrzenny gminy oparty jest na trzech uwarunkowaniach:

- walory krajobrazowo-przyrodnicze północnej części gminy;
- ciążenie obszaru gminy do m. Chojnowa, jako głównego ośrodka usługowego i znaczącego w skali gminy rynku pracy;
- autostrada A4 przebiegająca przez południowe obszary gminy (z węzłami autostradowymi „Krzywa” i „Chojnów”).

Przyrodniczo-krajobrazowe walory gminy to przede wszystkim wielkoobszarowe tereny, podlegające ochronie na podstawie *Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r o ochronie przyrody*.

Ochrona walorów przyrodniczo-krajobrazowych wymaga maksymalnego zachowania bioróżnorodności przyrodniczej gminy.

W odniesieniu do krajobrazu kulturowego priorytetowym działaniem jest ochrona dziedzictwa kulturowego, w postaci licznych zabytkowych parków, zespołów folwarcznych oraz alei drzew.

W ramach ochrony krajobrazu kulturowego nie wyznaczono w granicach gminy obszarów przeznaczonych dla lokalizacji farm wiatrowych.

W *Studium* wyznaczono formy ochrony, które bezwzględnie wymagają uwzględnienia w ustaleniach *mpzp*.

1. **Formy ochrony przyrody**, zgodnie z Art. 6.1 *Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r o ochronie przyrody* (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r., poz. 2134 z późniejszymi zmianami); na obszarze Gminy Chojnów obowiązują:
 - a. Obszar Chronionego Krajobrazu „*Dolina Czarnej Wody*” o pow. 10.330,00 ha, położony na terenie gmin: Chojnów (pow. legnicki), Lubin (pow. lubiński) oraz Chocianów (pow. polkowicki). Obszar obejmuje północno-wschodnią część obrębu Chojnów o powierzchni ok. 2.863,01 ha (powołany *Rozporządzeniem Wojewody Legnickiego z dnia 1 czerwca 1998 r. w sprawie uznania za Obszar Chronionego Krajobrazu - Dz. Urz. Woj. Legnickiego Nr 28, poz. 250 z 1998r.*, aktualnie funkcjonuje w oparciu o *Rozporządzenie Wojewody Dolnośląskiego z dnia 28 listopada 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Dolnośląskiego Nr 317, poz. 3927, 3930, 3933 z 2008 r.)*);
 - b. Obszar Natura 2000 Bory Dolnośląskie PLB 020005, o pow. 172.093,39 ha; część obszaru na terenie gm. Chojnów (ochrona zwartych drzewostanów sosnowych, borów mieszanych i lasów liściastych) – ok. 2.500,00 ha (*Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 05 września 2007 r.*)
 - c. 25 pomników przyrody (w tym aleja i grupa 4 drzew) ustanowionych:
 - Decyzją Nr 61/66 z dn. 30 grudnia 1966 r. (*Dz. Urz. Woj. Rady Narodowej we Wrocławiu Nr 2 z 15.03.1969 r.*)
 - Decyzją Nr 62/66 z dn. 30 grudnia 1966 r. (*Dz. Urz. Woj. Rady Narodowej we Wrocławiu Nr 2 z 15.03.1969 r.*)
 - SGW 7141-23-83 z dnia 22 grudnia 1983 r.
 - Zarządzeniem Nr 5 Wojewody Legnickiego z dnia 11 marca 1988 r. (*Dz. Urz. Woj. Legnickiego z 1988 r. Nr 5 poz. 44*);
 - Zarządzeniem Nr 28 Wojewody Legnickiego z dnia 06 kwietnia 1990 r. (*Dz. Urz. Woj. Legnickiego z 1990 r. Nr 13 poz. 201*);
 - *Rozporządzeniem Wojewody Legnickiego z dnia 27 maja 1991 r. Dz. Urz. Woj. Legnickiego Nr 12 poz. 85*);
 - *Rozporządzeniem Wojewody Legnickiego z dnia 25 października 1994 r. Dz. Urz. Woj. Legnickiego Nr 22 poz. 148*);
 - Uchwałą Nr XXXV/228/2013 Rady Gminy Chojnów z dnia 25 kwietnia 2013 r.
2. **Formy ochrony krajobrazu, w tym kulturowego** zgodnie z Art. 6.1 *Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (tekst jednolity: Dz. U. z 2014 r. poz. 1446 z późniejszymi zmianami):
 - a. zespoły zabytkowej zieleni (parki, ogrody); na obszarze Gminy Chojnów 16 parków, ogrodów wpisano do rejestru zabytków (miejscowości: Biała, Budziwojów, Dzwonów Dln., Goliszów, Jaroszówka, Niedźwiedzice, Okmiany, Osetnica – 2 parki, Pawlikowice – z aleją dębową uznaną za pomnik przyrody, Pątnów, Piotrowice, Rokitki, Strupice, Witków, Zamienice);
 - b. 2 aleje wpisane do rejestru zabytków (miejscowości: Budziwojów, Zamienice)
 - c. historyczne układy ruralistyczne (miejscowości: Biała, Goliszów, Groble, Krzywa, Niedźwiedzice, Okmiany, Osetnica, Rokitki, Zamienice);
 - d. dzieła architektury i budownictwa; na obszarze Gminy Chojnów znajduje się 10 zabytkowych kościołów (7 wpisanych do rejestru zabytków), pełniących jednocześnie rolę lokalnych dominant (miejscowości: Goliszów, Konradówka, Krzywa, Niedźwiedzice, Okmiany, Osetnica, Pątnów, Stary Łom, Strupice, Zamienice) oraz 27 założeń dworskich lub pałacowych (miejscowości: Biała – bez zachowanego pałacu, Budziwojów, Dobroszów –

kolonia Pieszków, Dobroszów, Goliszów – fragm. ruin dworu na wyspie, Goliszów – dwór i folwark Dln., Gołocin, Groble – 2 dwory, Jaroszkówka – folwark bez zachowanego pałacu, Jerzmanowice, Konradówka, Krzywa, Michów, Niedźwiedzice, Okmiany, Okmiany – przysiółek Radziechów Dln., Okmiany - przysiółek Radziechów Górny, Osetnica – folwark bez zachowanego dworu oraz Osetnica nr 44, Pawlikowice – fragm. zabudowy folwarcznej – brak pałacu, Piotrowice, Pątnów, Rokitki – folwark bez zachowanego pałacu, Stary Łom, Strupice, Witków, Zamienice – bez zachowanego pałacu, pozostałości zabudowy folwarcznej).

Na obszarze gminy wyodrębniono ponadto powiązania przyrodnicze w postaci korytarzy i ciągów ekologicznych o znaczeniu ponadlokalnym, wymagającym szczególnego uwzględnienia w ustaleniach dokumentów planistycznych; są to 2 pasma:

1. pasmo przyrodnicze biegnące wzdłuż zachodniej granicy Gminy Chojnów, stanowiące korytarz ekologiczny łączący Góry Stołowe w południowej części woj. dolnośląskiego z *Przemkowskim Parkiem Krajobrazowym* i częścią *Obszaru Natura 2000 – Borami Dolnośląskimi*;
2. pasmo przyrodnicze biegnące wzdłuż północnej granicy Gminy Chojnów i stanowiące korytarz ekologiczny łączący *Park Krajobrazowy Doliny Jezierzycy* w pow. wołowskim, poprzez *Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Czarnej Wody*, z *Przemkowskim Parkiem Krajobrazowym* i Borami Dolnośląskimi.

W *Studium* wyznaczono również strefy ochrony konserwatorskiej:

- ściślejszej ochrony konserwatorskiej dla zabytkowych obszarów w miejscowościach: Budziwojów, Goliszów, Niedźwiedzice, Okmiany, Osetnica i Piotrowice (obszary w Goliszowie i Osetnicy nie są ujęte w GEZ jako obszary rejestrowe; w miejscowościach tych wpisane są do rejestru zabytków parki, nie zespoły);

Dla ściślejszej strefy ochrony konserwatorskiej podano zasady kształtowania i ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego:

- zachowanie pierwszeństwa wymagań konserwatorskich nad działalnością inwestycyjną i gospodarczą;
- zachowanie historycznego przebiegu ulic, placów;
- zachowanie historycznej linii zabudowy oraz gabaryty budynków;
- wyłączenie ruchu tranzytowego;
- utrzymanie i odtworzenie historycznych układów parkowych;

- strefa ochrony konserwatorskiej dla obszarów w miejscowościach: Biała, Biskupin, Budziwójów, Czernikowice, Dobroszów, Goliszów, Gołaczów, Gołocin, Konradówka, Krzywa, Jaroszówka, Jerzmanowice, Michów, Niedźwiedzice, Okmiany, Osetnica, Pawlikowice, Piotrowice, Rokitki, Strupice, Witków, Zamienice;
obszary ujęte w GEZ, jako historyczne układy ruralistyczne tożsame ze strefami nawarstwień archeologicznych dotyczą miejscowości: Biała, Goliszów, Groble, Krzywa, Niedźwiedzice, Okmiany, Osetnica, Rokitki i Zamienice;
zespoły dworsko(lub pałacowo)-folwarczne, folwarki ujęte w GEZ znajdują się w następujących miejscowościach: Dzwonów Dln., Gołocin, Okmiany – Radziechów Górny, Osetnica – 2 założenia, Rokitki, Witków – 2 założenia.

Dla strefy ochrony konserwatorskiej podano zasady kształtowania i ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego:

- obiekty o wartościach zabytkowych należy restaurować i modernizować, z dostosowaniem funkcji do wartości obiektu;
- przy wszelkich inwestycjach (nowych lub pracach modernizacyjnych, wymaga się nawiązania gabarytami i kształtowaniem bryły oraz użyciem materiałów do tradycyjnej zabudowy;
- nowa zabudowa zharmonizowana z historyczną kompozycją przestrzenno-architektoniczną w zakresie lokalizacji, skali, bryły, w tym kształtu i wysokości dachu oraz nachylenia połąci dachowych, poziomu posadowienia parteru, , form architektonicznych, podziału otworów, materiału;
- stosowanie historycznego pokrycia dachowego;

W strefach (ściśle i podstawowej) ustala się:

- zakaz umieszczania elementów technicznego wyposażenia budynku (klimatyzatory, anteny satelitarne, przewody wentylacyjne) oraz reklam na fasadach;
 - zakaz ocieplania od zewnątrz budynków posiadających wystrój architektoniczny (na ewentualne prace przy obiektach ujętych w GEZ musi być wydana pisemna zgoda wojewódzkiego konserwatora zabytków).
- strefa obserwacji archeologicznej dla miejscowości o średniowiecznej metryce; w GEZ strefa ta jest tożsama z historycznym układem ruralistycznym wsi.

W strefie obserwacji archeologicznej obowiązuje:

- nakaz przeprowadzenia badań archeologicznych w przypadku realizowania robót ziemnych mogących doprowadzić do zniszczenia lub przekształcenia zabytku archeologicznego;
- zakres i rodzaj badań archeologicznych ustala wojewódzki konserwator zabytków;
- dla stanowisk archeologicznych o zachowanej formie krajobrazowej należy dążyć do jej odsłonięcia i eksponowania;
- ustala się zakaz zalesiania stanowisk archeologicznych.

Ze względu na wartości kulturowe, w tym historyczne i architektoniczne obiektów wyznaczonych na terenie gminy i ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków, należy przestrzegać zasad ochrony krajobrazu kulturowego, wynikających z *Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*, w szczególności chronić przed zniszczeniem oraz dążyć do ich zabezpieczenia i odtworzenia w pełnej historycznej formie, z eliminacją elementów dysharmonizujących.

VI.1.e *Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego*

Gmina Chojnów posiada pokrycie planistyczne obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w wymiarze 39,4 % (dane z XII'2016). W Gminie Chojnów nie występują uwarunkowania formalno-prawne wynikające z przepisów odrębnych, które narzucałyby obowiązek sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego należy, wg zapisów *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Chojnów*:

- uwzględnić położenie części obszaru gminy Chojnów w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina Czarnej Wody” oraz Natura 2000 „Bory Dolnośląskie” PLB 020005;
- uwzględniać przebieg stref i granic, wyznaczonych w *Studium*, odnoszących się do ochrony zabytków oraz form ochrony przyrody;
- uwzględnić zapis o braku obszarów przeznaczonych dla lokalizacji farm wiatrowych.

W sporządzonej „*Ocenie aktualności Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego na obszarze Gminy Chojnów*”, przyjętej Uchwałą Nr XXI/126/2016 Rady Gminy Chojnów z dnia 31 marca 2016 r., określono „*Wieloletni program sporządzania planów miejscowych*”, z zaleceniem corocznej weryfikacji.

W *Programie*, w zależności od aktualnej potrzeby sporządzenia *mpzp*, wydzielono 4 grupy obrębów:

1. Obreby do objęcia planami w pierwszej kolejności (tj. obszary bez planów lub z planami szczątkowymi i największą ilością wniosków bądź decyzji o warunkach zabudowy): Czernikowice, Okmiany, Witków, Zamienice.
2. Obreby do objęcia planami w drugiej kolejności (tj. obszary bez planów lub z planami szczątkowymi i stosunkowo niewielką ilością wniosków i wydanych decyzji o warunkach zabudowy): Pątnów (Gołocin, Pawlikowice), Niedźwiedzice, Osetnica, Stary Łom.
3. Obreby do objęcia planami w trzeciej kolejności (tj. obszary bez planów lub z niewielkim pokryciem i ze stosunkowo niewielką ilością wniosków i wydanych decyzji o warunkach zabudowy): Biskupin, Budziwojów, Konradówka (Gołaczów, Piotrowice), Krzywa, Rokitki.
4. Obreby do objęcia planami w ostatniej – czwartej kolejności (tj. obszary ze 100% lub blisko 100% pokryciem planami – aktualizacje): Biała, Dobroszów, Goliszów, Jaroszówka, Jerzmanowice, Michów.

VI.1.f Uchwała Rady Gminy Chojnów w sprawie zasad udzielania dotacji na prace.....

Uchwała Nr LI/297/2006 Rady Gminy Chojnów z dnia 22 września 2006 r. w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na sfinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków (Dz. U. Woj. Dolnośląskiego Nr 234 z dnia 08 listopada 2006 r. poz. 3430).

Coroczne uchwały Rady Gminy Chojnów na udzielenie z budżetu gminy dotacji celowych na sfinansowanie prac lub robót budowlanych przy zabytku, zgodnie z § 1 pkt. 3 i pkt. 4 Uchwały Nr LI/297/2006 Rady Gminy Chojnów z dnia 22 września 2006 r.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Chojnów na lata 2018-2021 zgodny jest z dokumentami gminnymi o charakterze strategicznym:

1. *Strategią Rozwoju Gminy Chojnów na lata 2015-2020*, Uchwałą Nr XL/243/2014 Rady Gminy Chojnów z dnia 14 listopada 2014 r.
2. *Sołeckimi Strategiami Rozwoju. Planami Odnowy Wsi.*
3. uchwałami budżetowymi.

jak również dokumentami wyznaczającymi kierunki polityki przestrzennej gminy:

1. *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Chojnów*, przyjętym Uchwałą Nr XXVI.157.2016 Rady Gminy Chojnów z dnia 26 sierpnia 2016 r.
2. miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.

VI.2. Ochrona zabytków Gminy Chojnów – prawne formy ochrony.

Ustawa z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity: Dz.U. z 2014 r. poz. 1446; z późniejszymi zmianami) jest głównym aktem prawnym regulującym zasady ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce.

Art. 7. Ustawy stanowi, że formami ochrony zabytków są:

- 1) wpis do rejestru zabytków;
 - Zgodnie z *Art. 9* do rejestru wpisuje się zabytek nieruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy; rejestru może być również wpisane otoczenie zabytku wpisanego do rejestru, a także nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna tego zabytku. Na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków informację o wpisie zabytku nieruchomego do rejestru ujawnia się w księdze wieczystej nieruchomości. Decyzja o wpisie do rejestru stanowi podstawę wpisu w katastrze nieruchomości, jak również informację o wpisie do rejestru zabytku nieruchomego ogłasza się w wojewódzkim dzienniku urzędowym.
 - Zgodnie z *Art. 10* Do rejestru wpisuje się zabytek ruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków na wniosek właściciela tego zabytku. Wojewódzki konserwator zabytków może wydać z urzędu decyzję o wpisie zabytku ruchomego do rejestru w przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywiezienia zabytku za granicę albo wywiezienia za granicę zabytku o wyjątkowej wartości historycznej, artystycznej lub naukowej.

Sposób prowadzenia rejestru oraz ewidencji zabytków określa *Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem* (Dz. U. nr 113, poz. 661).

Informacje o zabytkach nieruchomych, w tym archeologicznych, wpisanych do rejestru została opublikowana na internetowym portalu mapowym Narodowego Instytutu Dziedzictwa (www.mapy.zabytek.gov.pl/nid/).

1a) wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa;

Zgodnie z *Art. 14a* listę prowadzi minister właściwy do spraw kultury i dziedzictwa narodowego. Na Listę Skarbów Dziedzictwa wpisuje się zabytek ruchomy o szczególnej wartości dla dziedzictwa narodowego, (.....), na podstawie decyzji wydawanej przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, z urzędu lub na wniosek właściciela zabytku ruchomego.

2) uznanie za pomnik historii;

Zgodnie z *Art. 15* Na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i dziedzictwa narodowego, w drodze rozporządzenia, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, może uznać za pomnik historii zabytek nieruchomy wpisany do rejestru zabytków lub parku kulturowego o szczególnej wartości dla kultury, określając jego granice.

3) utworzenie parku kulturowego;

Zgodnie z *Art. 16.1* Rada gminy, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków, na podstawie uchwały, może utworzyć park kulturowy w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej.

4) ustalenia ochrony w dokumentach prawa miejscowego;

Zgodnie z *Art. 18* Ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami uwzględnia się w (...) koncepcjach, analizach, planach i studiach albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

VI.2.a Rejestr zabytków Gminy Chojnów.

Rejestr zabytków nieruchomych

Obiekty, zespoły, założenia urbanistyczne, parki, aleje, cmentarze wpisane do rejestru zabytków objęte są rygorami ochrony konserwatorskiej wynikającymi z *Ustawy z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*. Rygory te obowiązują niezależnie od położenia obiektu w poszczególnych strefach ochrony konserwatorskiej lub poza strefami. Wszelkie prace remontowe, zmiany własności, funkcji przeznaczenia obiektu wymagają pisemnej akceptacji Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. z dnia 2 czerwca 2011 r.), precyzuje wymagania względem osób prowadzących prace przy obiektach zabytkowych oraz tryb postępowania.

Do rejestru zabytków nieruchomych z obszaru Gminy Chojnów wpisanych jest łącznie 65 obiektów, parków, alei, 4 układy przestrzenne dot. zespołów pałacowo (lub dworsko) – parkowych z folwarkiem oraz 7 stanowisk archeologicznych.

Wśród obiektów objętych wpisem do rejestru zabytków przeważają parki – 16; ponad to: pałace, dwory – 9 (+ 1 rządcówka w Goliszowie wpisana jako dwór), budynki z zabudowy folwarcznej – 27 (w 5 miejscowościach), kościoły – 8.

TABELA NR 1 – WYKAZ ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH.

REJESTR ZABYTKÓW WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO.

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datowanie	Wpis do rejestru
1	Biała	Ogród dworski, przekształcony w park pałacowy w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem (środkowym)	pośrodku wsi, na wschód od folwarku (nr 46-48); dz. 895		XVIII, poł. XIX w.	A/2738/508/L z dn. 13.05.1977
2	Budziwojów	Aleja kasztanowców	dz. 192/2; na pd. od zespołu pałacowo-parkowego z folwarkiem, w kierunku autostrady A4		XIX/XX w.	A/2740/708/L z dn. 25.06.1986
3	Budziwojów	Park naturalistyczny w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	w kierunku pn. od folwarku i pałacu; dz. nr 261	p/nr 18-20	2 ćw. XIX w. (ogród gospodarczy), 4 ćw. XIX w.	A/2739/693/L z dn. 25.06.1986
4	Budziwojów	Pałac w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, ob. budynek nieużytkowany		18	wzm. 1789 r., wzn. l. 40. XIX w. z wykorzystaniem wcześniejszej budowli (wł. rodziny Teichmanów), 1892 r. przebudowa (wł. rodziny von Hederich)	19/A/00/1-8 z dn. 19.05.2000
5	Budziwojów	Obora I w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, ob. budynek warsztatowo-magazynowy		18-20	2 poł. XIX w.	19/A/00/1-8 z dn. 19.05.2000
6	Budziwojów	Obora II w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, ob. budynek nieużytkowany, część		18-20	2 poł. XIX w.	19/A/00/1-8 z dn. 19.05.2000

		wschodnia w ruinie				
7	Budziwojów	Oficyna mieszkalno-gospodarcza w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem, ob. budynek gospodarczy		18-20	2 poł. XIX w.	19/A/00/1-8 z dn. 19.05.2000
8	Budziwojów	Stodoła I w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, ob. budynek nieużytkowany		18-20	2 poł. XIX w.	19/A/00/1-8 z dn. 19.05.2000
9	Budziwojów	Stodoła II w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, ob. budynek warsztatowo-magazynowy		18-20	2 poł. XIX w.	19/A/00/1-8 z dn. 19.05.2000
10	Budziwojów	Spichlerz w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, ob. budynek nieużytkowany		19	ok. 1830 r., poł. XX w.	19/A/00/1-8 z dn. 19.05.2000
11	Budziwojów	Oficyna mieszkalno-gospodarcza ze stajnią w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, ob. budynek mieszkalny, stajnia nieużytkowana		20	2 poł. XIX w.	19/A/00/1-8 z dn. 19.05.2000
12	Dzwonów Dolny	Park krajobrazowo-naturalistyczny w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem	przysiółek Budziwojowa; po pn. stronie dworu (nr 5)		2 poł. XIX w.	A/ 2799/643/L z dn. 21.12.1983
13	Goliszów	Dwór (na wyspie) rodziny Liedlau, następnie Schellendorfów, ob. zachowane niewielkie fragmenty zburzonych murów	p/nr 93; na dz. 859/1		XVI w., XVII w., k. XIX w., pocz. XX w.	A/3509/278 z dn. 11.05.1951
14	Goliszów	Kościół rzym.-kat. filialny pw. Narodzenia Najświętszej Marii Panny		33	XV w., 2 poł. XVII, 1731 r., XIXw.	A/1622/546 z dn. 09.03.1959
15	Goliszów	Park dworski w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem	w pd.-wsch części wsi; z dworem na wyspie; na dz. 859/1 (cz.); 864/2 (część)	p/nr 93 - folwark;	XVI w., XVII w., przekształcenia: k. XX w., pocz. XX w.	A/2874/518/L z dn. 13.05.1977

16	Goliszów	Rządcówka, następnie budynek gospodarstwa rybnego „Fischzucht” w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem, ob. budynek mieszkalny		93	4 ćw. XVIII W., k. XIX w. (przebudowa)	975/L z dn. 21.08.1992 (dec. opisuje obiekt jako dwór; dwór był na wyspie)
17	Groble	Dwór (tzw. Hessgut), ob. budynek mieszkalny		24d	1880 r.	A/2854/1036/L z 28.07.1995
18	Jaroszówka	Ogród p/zamku, następnie park leśny, ob. w większej części tor wyścigowy dla koni	w centrum wsi; p/nr 5; w pn.-zach. cz. zespołu		XVIII w. (ogród), 2 poł. XIX w.	A/2926/511/L z dn. 13.05.1977
19	Jerzmanowice	Wiatrak ”holender”, ob. restauracja		63	XVIII w. (wzm. 1789 r.)	A/2927/1134 z dn. 21.09.1964
20	Konradówka	Kościół ewangelicki, ob. rzym-kat., filialny pw. św. Michała Archanioła		39	l. 1829-1830	A/2065/552 z dn. 17.03.1959
21	Konradówka	Dwór Heinricha von Liedlau, od l. 20. XX - Oscara von Schweinitz, ob. budynek mieszkalny		44	1701 r., XIX w. - przebudowy	A/2981/481/L z dn. 29.03.1977
22	Krzywa	Kościół rzym.-kat., następnie ewangelicki, tzw. ucieczkowy, ob. rzym.-kat. filialny pw. św. Anny	na dz. 172; pn. część wsi, przy lokalnej drodze		l. 1325-1335, przebudowa l. 1714-1728, XIX w., remonty: 1970 r., 1991 r.	A/2184/554 z dn. 17.03.1959
23	Niedźwiedzice	Kościół rzym.-kat., następnie ewangelicki, ob. rzym.-kat. filialny pw. św. Antoniego Padewskiego	w środkowej części wsi; dz. 193		wzm. 1335 r., l. 1517-1543, restaurowany: 1820 r., 1913 r. (m.in. wieża), remontowany l. 1939-1940	A/2239/547 z dn. 09.03.1959
24	Niedźwiedzice	Park w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem	we centrum wsi, w zach. części zespołu dworskiego z folwarkiem; dz. 1112/1, 1112/30.		XVIII w., ok. 1866 r.	A/3198/517/L z dn. 13.05.1977

			1113 (ciek wodny)			
25	Niedźwiedzice	Stajnia w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem, ob. budynek gospodarczy	w zachodnim skrzydle majdanu, p/oficynie 30d		k. XVIII/pocz. XIX w.	A/3199/1035/L z dn. 28.07.1995

26	Niedźwiedzice	Obora II w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem, ob. budynek nieużytkowany	we wschodnim skrzydle majdanu, w pd. części		4 ćw. XIX w.	A/3199/1035/L z dn. 28.07.1995
27	Niedźwiedzice	Obora I w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem, ob. budynek nieużytkowany	we wschodnim skrzydle majdanu, w pn. części		4 ćw. XIX w.	A/3199/1035/L z dn. 28.07.1995
28	Niedźwiedzice	Budynek gospodarczy w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem, ob. budynek gospodarczy		30	4 ćw. XIX w.	A/3199/1035/L z dn. 28.07.1995
29	Niedźwiedzice	Dom ogrodnika w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem, ob. budynek mieszkalny		30a	ok. 1885 r.	A/3199/1035/L z dn. 28.07.1995
30	Niedźwiedzice	Oficyna mieszkalna w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem, ob. budynek mieszkalny		30b	ok. 1880 r.	A/3199/1035/L z dn. 28.07.1995
31	Niedźwiedzice	Dwór, po przebudowie pałac Dorotheusa von Rothkirch-Trach w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem, ob. budynek mieszkalny		30c	1748 r., 1764 r., 1866 r. - przebudowa i rozbudowa	A/3197/947 z dn. 24.05.1991
32	Niedźwiedzice	Oficyna mieszkalna w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem, ob. budynek mieszkalny		30d	ok. 1880 r.	A/3199/1035/L z dn. 28.07.1995
33	Niedźwiedzice	Oficyna mieszkalna w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem, ob. budynek mieszkalny		30e	ok. 1880 r.	A/3199/1035/L z dn. 28.07.1995
34	Niedźwiedzice	Oficyna mieszkalna w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem, ob. budynek mieszkalny		30f	4 ćw. XIX w.	A/3199/1035/L z dn. 28.07.1995
35	Okmiany	Kościół ewangelicki, ob. rzym.-kat. parafialny pw. Matki Bożej Różańcowej	p/nr 63; dz. 200		wzm. 1335 r., 1771 r., l. 1894-1897 wieża, odbudowa i przebudowa; remonty: 1959, 1972,	A/2255/555 z dn. 17.03.1959

					2006, 2008 r.	
--	--	--	--	--	---------------	--

36	Okmiany	Park z bramą i murem w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	w pn. części wsi, w zespole pałacowym, na pn.-zach. od pałacu (nr 14b); dz 456/22		2 poł. XIX w. (z wykorzystaniem wcześniejszych nasadzeń)	A/3204/505/L z dn. 13.05.1977
37	Okmiany	Gorzelnia w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, ob. gorzelnia „Raszynek PPUH Sp. z o.o.”		14b	pocz. XX w.	A/3203/1060/L z dn. 21.11.1996
38	Okmiany	Obora I w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, ob. budynek gospodarczy		14b	ok. 1890 r., ok. 1900 r.	A/3203/1060/L z dn. 21.11.1996
39	Okmiany	Pałac w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, ob. siedziba PPUH „Raszynek” Sp. z o.o.		14b	ok. 1900 r. (na miejscu wcześniejszego dworu z poł. XVIII w. - zachowane piwnice)	A/3203/1060/L z dn. 21.11.1996
40	Okmiany	Spichlerz w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, ob. budynek produkcyjny		14b	ok. 1900 r.	A/3203/1060/L z dn. 21.11.1996
41	Okmiany	Stajnia w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, ob. budynek produkcyjno-gospodarczy		14b	ok. 1890 r.	A/3203/1060/L z dn. 21.11.1996
42	Okmiany	Obora II w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, ob. warsztat		14b	4 ćw. XIX w.	A/3203/1060/L z dn. 21.11.1996
43	Osetnica	Kościół rzym.-kat. parafialny, ob. filialny pw. św. Anny		42	wzm. 1399 r., wzn. XV w., zakrystia i kruchta XVI w., I poł. XVIII w., re-staurowany: I poł. XIX w., 1930 r., 1974 r.	A/2259/553 z dn. 17.03.1959
44	Osetnica	Dwór w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem, ob. bu-		44	XVII w. (piwnice), 2poł.	A/3184/494/L z

		dynek administracyjno-biurowy			XVIII, pocz. XIX, 1.60. XIX, 1. 70. XX w. (przebudowa)	dn. 06.05.1977
45	Osetnica	Park dworski (I) w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem	we wsch. części wsi, wokół pałacu z folwarkiem; p/nr 44b		pocz. XIX w.	A/3185/512/L z dn. 13.05.1977
46	Osetnica	Park dworski (II) w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem	w zach. części wsi, na pd. od folwarku (nr 3); dz. 284/4 (część)		XVIII w., przekształcony 3 ćw. XIX w., k. XIX w. adaptacja zagajnika w pn.-zach. części założenia, po pn. str. dr. na cele rekreacyjno-spacerowe), po 1945 r. mocno zniszczony	A/3186/513/L z dn. 13.05.1977
47	Pawlikowice	Ogrody gospodarcze z promenadą spacerową (w dec. - park naturalistyczny), ob. teren łąk, grobla	w kierunku wsch. od zabudowy folwarku; p/nr 13a		XVIII w. (grobla otaczająca łąkę), XIX w. (ogrody i sad)	A/3226/645/L z dn. 21.12.1983
48	Pątnów	Kościół ewangelicki, ob. rzym.-kat., filialny, pw. Narodzenia św. Jana Chrzciciela	w UG figuruje pod nazwą Pawlikowice; dz. 406		I. 1705-1707 (na miejscu wcześniejszego z 1362 r.), restaurowany: 1774 r., pocz. XX w.	A/2299/561 z dn. 17.03.1959
49	Pątnów	Pałac rodziny von Rothkirch-Trach w zespole pałacowo-parkowym, ob. ruina	w UG figuruje pod nazwą Pawlikowice; dz. 533		k. XVIII w.	A/3227/562 z dn. 17.03.1959
50	Pątnów	Park w stylu angielskim, następ-	w UG figu-		XVIII, XIX w.	A/3228/504/L z

		nie krajobrazowy w zespole pałacowo-parkowym	ruje pod nazwą Pawlikowice; we wsch. części wsi, na pd. od pałacu; dz. 539 +.....			dn. 13.05.1977
51	Piotrowice	Dwór rodziny von Ruffer w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem, ob. budynek nieużytkowany		16	1789 r., l. 30. XIX, l. 20. XX w.	A/3229/1002/L z dn. 29.11.1991
52	Piotrowice	Park dworski w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem	w zach. części wsi, po zach. stronie zespołu dworskiego; dz. 1019/21		XVII w. (grobla z nasadzeniami), XVIII w., 4 ćw. XIX w. (przekształcenie, nasadzenia)	A/3230/524/L z dn. 13.05.1977
53	Piotrowice	Stajnia z oficyną gospodarczą w zespole dworskim z folwarkiem, ob. budynek gospodarczy z częścią nieużytkowaną	dz. 1019/21		2 ćw. XIX w.	A/3228/504/L z dn. 13.05.1977
54	Piotrowice	Stodoły ze spichlerzem w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem, ob. budynki nieużytkowane	dz. 1019/21		1879 r.	A/3230/524/L z dn. 13.05.1977
55	Piotrowice	Owczarnia w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem, ob. budynek nieużytkowany		16	3 ćw. XIX w.	A/3230/524/L z dn. 13.05.1977 (rej. zab. obora)
56	Piotrowice	Oficyna mieszkalno-gospodarcza w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem, ob. budynek nieużytkowany		17	3 ćw. XIX w.	A/3230/524/L z dn. 13.05.1977
57	Piotrowice	Oficyna mieszkalno-gospodarcza w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem, ob. budynek nieużytkowany		19	3 ćw. XIX w.	A/3230/524/L z dn. 13.05.1977
58	Rokitki	Park dworski, następnie krajobrazowy w zespole pałacowo-parkowym	w pn. części wsi, pierwotnie z pałacem		XVIII w. (park dworski), poł. XIX w. (park	A/3290/509/L z dn. 13.05.1977

			w części wsch. (ob. nieistnieją- cym); dz. 999/1 +..		krajobrazowy)	
59	Strupice	Kościół ewangelicki, ob. rzym.- kat. filialny pw. Narodzenia NMP		2	l. 1805-1806, 1965 r.	A/2455/541 z dn. 23.02.1959
60	Strupice	Mauzoleum rodziny Müller na cmentarzu przykościelnym	dz. 119		1 poł. XIX w.	A/2456/1926 z dn. 05.06.1967

61	Strupice	Park krajobrazowo-naturalistyczny w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	w centrum wsi, na niewielkim wzniesieniu; dz. 112	przy pałacu (nr 31)	XVIII w. - dworskie ogrody użytk., l. 40.XIX - ogród ozdobny, 3 ćw. XIX w. - przekształcony w park krajobrazowy	A/3391/644/L z dn. 21.12.1983
62	Witków	Park w zespole wolnych dóbr (Freigut Schiller)	w zach. części wsi, po wsch. i pn. stronie folwarku; dz.: 234/1, 234/2, 234/3, 232 (fragm.), 233		k. XIX w.	A/3396/521/L z dn. 13.05.1977
63	Zamienice	Kościół ewangelicki, ob. rzym.-kat. filialny pw. Wniebowzięcia NMP		56	wzm. 1399 r., l. 1617-1618, XVIII/XIX w., 2 poł. XIX w.	A/2548/1933 z dn. 08.06.1967
64	Zamienice	Park krajobrazowy w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	w zach. część wsi, po zach. stronie folwarku; pierwotnie z usytuowanym w nim pałacem (nie istnieje); dz. 324/1, 325/1, 541/4 (dr)		1734 r. (ogród ozdobny), poł. XIX w. (park krajobrazowy)	A/3451/514/L z dn. 13.05.1977
65	Zamienice	Aleja dębowa	w kierunku pn. od cmentarza przykościelnego; dz. 424		poł. XIX w.	A/3452/704/L z dn. 25.06.1986

Z obszaru Gminy Chojnów proponuje się wpisać do rejestru zabytków:

Goliszów – most kolejowy na rzece Skorze z 1875 r.

Rejestr zabytków ruchomych

Z obszaru Gminy Chojnów do rejestru zabytków ruchomych województwa dolnośląskiego wpisano wystrój i wyposażenie 7 zabytkowych kościołów: w Konradówce – kościół filialny pw. św. Michała Archanioła, w Krzywej – kościół filialny p.w. św. Anny, w Niedźwiedzicach – kościół parafialny p.w. św. Antoniego Padewskiego, w Okmianach – kościół parafialny p.w. Matki Bożej Różańcowej, w Osetnicy – kościół filialny p.w. św. Anny, w Pątnowie – kościół filialny p.w. Narodzenia św. Jana Chrzciciela, w Zamienicach – kościół filialny p.w. Wniebowzięcia NMP.

Łącznie 9 decyzji, obejmujących 109 obiektów.

Zabytki ruchome są własnością kościelną.

TABELA NR 2 – WYKAZ ZABYTEKÓW RUCHOMYCH.

REJESTR ZABYTEKÓW WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO.

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Nr rejestru zabytków	Data wpisu do rej. zabytków
1.	Konradówka	elementy wyposażenia kościoła filialnego pw. św. Michała Archanioła; XVIII w., XIX w., XX w.	B/1681/1-19	2007.03.06
2.	Krzywa	elementy wystroju i wyposażenia kościoła filialnego p.w. św. Anny; XVIII-XIX w.	B/1375/1-26	2006.05.08
3.	Niedźwiedzice	elementy wystroju i wyposażenia kościoła parafialnego pw. św. Antoniego Padewskiego; XIII-XX w.	644/119/B/1-7/90 B/1663/1-8	1990.05.21 2007.02.12
4.	Okmiany	elementy wystroju i wyposażenia kościoła parafialnego pw. Matki Bożej Różańcowej; XVIII-XIX w.	B/1374/1-4	2006.05.08
5.	Osetnica	kościół filialny p.w. św. Anny: epitafia w murze kościoła, organy, dzwon; XVI-XVIII w.	B/1673/1-20	2007.02.15
6.	Pątnów	elementy wystroju i wyposażenia kościoła filialnego p.w. Narodzenia św. Jana Chrzciciela; XVI w., XIX w., XX	B/1683/1-9	2007.03.06

		w.		
7.	Strupice	elementy wyposażenia kościoła filialnego p.w. Narodzenia NMP	B/2343/1-4	2013.10.28
8.	Zamienice	elementy wyposażenia kościoła filialnego p.w. Wniebowzięcia NMP; XVII-XX w.	650/42/1-2	2006.04.10

Rejestr zabytków archeologicznych

Z obszaru Gminy Chojnów do rejestru zabytków archeologicznych woj. dolnośląskiego wpisano 7 stanowisk archeologicznych.

TABELA NR 3 – WYKAZ ZABYTEKÓW ARCHEOLOGICZNYCH.

REJESTR ZABYTEKÓW WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO.

L.p.	Miejscowość	Numer	Chronologia / Datowanie	Nr rejestru
1	Czernikowice	1/1/75-18	halsztat / cmentarzysko	67/85/405/Arch/68 (brak daty wpisu)
2	Czernikowice	2/2/75-18	epoka brązu IV-V / cmentarzysko ciałopalne	65/85/389/Arch/68 z dn. 28.08.1968
3	Czernikowice	4/4/75-18	halsztat / cmentarzysko	66/85/404/Arch/68 z dn. 17.12.1968
4	Jaroszówka	1/1/75-19	halsztat / cmentarzysko ciałopalne; epoka kamienia / ślad osadnictwa	48/85/339/Arch/68 z dn. 25.07.1968
5	Okmiany	2/29/76-17	późne średniowiecze XIII-XIV / grodzisko	95/85/594/Arch/72 z dn. 10.03.1972
6	Okmiany	3/30/76-17	epoka brązu / cmentarzysko ciałopalne	68/85/407/Arch/69 z dn. 20.02.1969
7	Rokitki	3/30/76-17	późne średniowiecze XIII-XIV / grodzisko	243/85/89/Arch/65 z dn. 22.01.1965

VI.2.b System ochrony krajobrazu kulturowego w dokumentach prawa miejscowego.

Formą ochrony prawnej krajobrazu kulturowego są ustalenia i zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Dla opracowanych obszarów wyznaczono strefy ochrony konserwatorskiej. Dla miejscowości bez pokrycia *mpzp*, granice stref ochrony układów historycznych wraz z nawarstwieniami archeologicznymi, zespołów pałacowo-parkowych z folwarkami lub bez, zostały ustalone z pracownikiem Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z Oddziału Terenowego w Legnicy na podstawie decyzji o wpisie do rejestru zabytków, ewidencji parkowych, kart architektury zabytków nieruchomości, kart i ewidencji cmentarnych oraz kwerendy archiwalnej (w części przebieg i ilość stref przedstawiona w *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Chojnów* różni się z przedstawionymi w GEZ).

Na podstawie ustaleń ochrony środowiska kulturowego zawartych w *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Chojnów* (przyjętego Uchwałą Nr XXVI.157.2016 Rady Gminy Chojnów z dnia 26 sierpnia 2016 r.), miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego będą opracowywane i aktualizowane w przypadkach konieczności przeprowadzenia zmian lub uzupełnień, wg wyznaczonych obrębów.

W Gminnej Ewidencji Zabytków wyznaczono następujące strefy ochrony konserwatorskiej:

Strefy ścisłej ochrony konserwatorskiej

Strefy zostały określone dla obszarów szczególnie wartościowych, o zachowanej historycznej strukturze przestrzennej, uznane za szczególnie ważne jako materialne świadectwo historyczne, a także tereny wpisane do rejestru zabytków. W strefach obowiązuje priorytet wymagań i ustaleń konserwatorskich przed wszelkimi względami inwestycyjnymi, gospodarczymi i usługowymi. Pierwszeństwo mają na tych obszarach wszelkie działania odtworzeniowe i rewaloryzacyjne, zarówno w przypadku przyrodniczych elementów krajobrazu, jak i w stosunku do historycznej struktury technicznej, instalacji wodnych, sieci komunikacyjnych oraz zabudowy.

Działania konserwatorskie w tych strefach zmierzają do zachowania i uczynienia historycznych układów przestrzennych, w tym historycznej linii zabudowy, układów ulic, placów i ich nawierzchni, dominant, układów zieleni. Wszelka działalność inwestycyjna lub budowlana (przebudowy, remonty, adaptacje) a także dokonywanie podziałów nieruchomości na obszarze objętym strefą ścisłej ochrony wymaga uzgodnień z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków – Oddziałem Terenowym w Legnicy.

Na obszarze Gminy Chojnów wyznaczono 4 strefy ścisłej ochrony konserwatorskiej:

TABELA NR 4 – WYKAZ STREF ŚCISŁEJ OCHRONY KONSERWATORSKIEJ.

L.p.	Miejscowość	Obszar	Lokalizacja	Wpis do rejestru
1	Budziwojów	Zespół pałacowo-parkowy z folwarkiem	w zach. części wsi; nr 18-20 - folwark; dz. 261	19/A/00/1-8 z dn. 19.05.2000
2	Niedźwiedzice	Folwark w zespole dworsko-	w centralnej części wsi; p/nr	A/3199/1035/L z dn.

		parkowym z folwarkiem	30c (dwór)	28.07.1995
3	Okmiany	Zespół pałacowo-parkowy z folwarkiem, ob. teren PPUH „Raszynek” sp. z o.o.	w pn. części wsi; p/nr 14b - pałac	A/3203/1060/L z dn. 21.11.1996
4	Piotrowice	Zespół dworsko-parkowy z folwarkiem	w zach. części wsi; p/nr 16, 17, 19	A/3229/1002/L z dn. 29.11.1991

Strefy ochrony konserwatorskiej

Strefy obejmują obszary, na których elementy historycznych układów i ich powiązania z krajobrazem zachowały się w stosunkowo niezmiennym kształcie, co stanowi o ich wartości kulturowej.

Działania konserwatorskie w tych strefach zmierzają do zachowania zabytkowych struktur osadniczych z uwzględnieniem i poszanowaniem zasadniczych elementów historycznego rozplanowania.

Na terenie stref ochrony konserwatorskiej wprowadza się wymóg konsultacji i uzgodnień z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków – Oddziałem Terenowym w Legnicy wszelkich działań inwestycyjnych, remontów, przebudów oraz zmian funkcji obiektów znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków.

Na obszarze Gminy Chojnów wyznaczono 9 stref ochrony konserwatorskiej, którymi objęto wsie o średniowiecznej metryce oraz 8 stref ochrony zespołów pałacowo-parkowych, folwarcznych.

TABELA NR 5 – WYKAZ STREF OCHRONY KONSERWATORSKIEJ.

L.p	Miejscowość	Obiekt	Datowanie
1	Biała	Historyczny układ ruralistyczny tożsamy ze strefą nawarstwień archeologicznych.	1305 r., XVIII w., poł. XIX, pocz. XX w.
2	Dzwonów Dolny	Zespół dworsko-parkowym z folwarkiem (przysiółek Budziwojowa; w UG osobna miejscowość Dzwonów); zespół p/nr 5 (dwór)	1789 r. - wzm. dwór z folwarkiem; XIX w.
3	Goliszów	Historyczny układ ruralistyczny tożsamy ze strefą nawarstwień archeologicznych.	XII/XIII w., XIV/XV w., XVIII w., poł. XIX w., pocz. XX w.
4	Gołocin	Zespół folwarku z siedzibą zarządcy dóbr (w pd.-zach. części wsi; p/nr 22d-f)	2 poł. XIX w., ok. 1920 r.
5	Groble	Historyczny układ ruralistyczny tożsamy	XIV-XVI w., XIX w., pocz. XX

		ze strefą nawarstwień archeologicznych.	w.
6	Krzywa	Historyczny układ ruralistyczny tożsamy ze strefą nawarstwień archeologicznych.	1305 r., XVII-XVIII w., 1 poł. XIX w., ok. 1910 r
7	Niedźwiedzice	Historyczny układ ruralistyczny tożsamy ze strefą nawarstwień archeologicznych.	wzm. 1287 r., XIV w., XVIII-XIXw., pocz. XX w.
8	Okmiany	Historyczny układ ruralistyczny tożsamy ze strefą nawarstwień archeologicznych.	wzm. 1245 r., XIV w., XVI-XVIII w., XIX w., pocz. XX w.
9	Okmiany	Zespół dworski z folwarkiem Radziechów Górny (Gut Radchen Ober)	wzm. 1789 r. (dwór z folwarkiem); 2 poł. XIX w.
10	Osetnica	Historyczny układ ruralistyczny tożsamy ze strefą nawarstwień archeologicznych.	wzm. 1335 r., XVII-XVIII w., XIX w.
11	Osetnica	Zespół dworsko-parkowy z folwarkiem I; w pn.-wsch. części wsi; p/nr 44 - pałac	XVII w., XVIII-XIX w., pocz. XX w.
12	Osetnica	Zespół dworsko-parkowy z folwarkiem II; w zach. części wsi; p/nr 3	XVIII w., poł. XIX w.
13	Rokitki	Historyczny układ ruralistyczny tożsamy ze strefą nawarstwień archeologicznych.	wzm. 1471 r., XIV-XVI w., XVII w., XIX w., pocz. XX w.
14	Rokitki	Zespół folwarczny; w centrum wsi, po zach. stronie głównej drogi; dz. 1001/65, 1001/56, 1001/57, 1001/58, 1001/62, 1001/63	wzm. k. XVIII w.; poł. XIX w., k. XIX w.
15	Witków	Zespół pałacowy z folwarkiem; we wsch. części wsi; p/nr 8 dz. 261/1, 263, 633 - dr.	l. 1837-1872, pocz. XX w.
16	Witków	Folwark z parkiem – wolne dobra (Freigut Schiller); w zach. części wsi; p/nr 56	wzm. k. XVIII w., XIX w.
17	Zamienice	Historyczny układ ruralistyczny tożsamy ze strefą nawarstwień archeologicznych.	wzm. 1305 r., XV w., XVI-XVIII, XIX w.

Strefy ochrony krajobrazu kulturowego

Strefy obejmują obszary o charakterystycznym wyglądzie, ukształtowane w wyniku działalności człowieka lub obszary krajobrazu naturalnego przestrzennie związane z historycznym założeniem.

Na obszarze Gminy Chojnów brak stref ochrony krajobrazu kulturowego

Strefy ścisłej ochrony archeologicznej

Zabytek archeologiczny to zabytek nieruchomy, będący powierzchniową, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem (Art. 3 pkt. 4 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). Stanowisko archeologiczne podlega ochronie jako zabytek od momentu wpisu do rejestru zabytków lub ujawnieniu w ewidencji stanowisk archeologicznych - Archeologicznym Zdjęciu Polski (AZP).

Ochrona dziedzictwa archeologicznego polega na zachowaniu stanowiska nieprzebadanego albo przebadanego fragmentarycznie. Zasady ochrony stanowisk archeologicznych mogą dopuścić utrzymanie dotychczasowego zagospodarowania, uznanego za nieniszczące lub określić działania zakazane np. wykonywanie prac ziemnych oraz intensywne zalesianie. Wszelkie działania w obrębie stanowisk i stref wymagają pozwoleń Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków – Oddział Terenowy w Legnicy.

Strefy ścisłej ochrony archeologicznej obejmują stanowiska archeologicznych o własnej formie terenowej oraz wpisane do rejestru zabytków archeologicznych. W strefie obowiązuje całkowity zakaz wszelkiej działalności inwestycyjnej a podejmowane prace o charakterze rewaloryzacyjnym, czy re-kultywacyjnym wymagają pozwoleń służb konserwatorskich i mogą być prowadzone pod ich nadzorem.

W Gminie Chojnów wpisanych do rejestru jest 7 stanowisk archeologicznych (patrz: TABELA NR 3).

Strefy obserwacji archeologicznej

Strefy obserwacji archeologicznej wyznaczone są dla wsi o średniowiecznej i nowożytniej metryce oraz dla zespołów rezydencjonalnych z zespołów folwarcznych. Wsie objęte ochroną historycznych układów ruralistycznych posiadają tożsame z nimi strefy ochrony nawarstwień archeologicznych.

Wszelkie inwestycje planowane na obszarach objętych strefami obserwacji archeologicznej na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego muszą uzyskać pozwolenie właściwego organu w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Na obszarze Gminy Chojnów wyznaczono 9 stref obserwacji archeologicznej (patrz: TABELA NR 6).

VI.2.d *Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Chojnów.*

Zgodnie z Art. 21. Ustawy z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity: Dz.U. z 2014 r. poz. 1446; z późniejszymi zmianami) - *Ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy.*

Zgodnie z Art. 22.4 Ustawy z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami - Wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomości z terenu gminy.

Zgodnie z Art. 22.5 Ustawy z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami – W gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte:

1. zabytki nieruchome wpisane do rejestru;
2. inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków;
3. inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. Nr 113, poz. 661) określa sposób prowadzenia ewidencji (na wszystkich szczeblach) a także wzory kart ewidencji krajowej i wojewódzkiej oraz kart adresowych gminnej ewidencji zabytków wraz z danymi, jakie powinny być ujęte w ww. kartach.

Ewidencją zostały objęte zabytki architektury i budownictwa: układy, zespoły, obiekty o istotnych, lokalnych walorach historycznych, kulturowych i krajobrazowych oraz zabytki archeologiczne.

*Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Chojnów, opracowana w 2017 r., została pozytywnie zaopiniowana przez Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków Oddział Terenowy w Legnicy, i przyjęta **Zarządzeniem Wójta Nr 0050.57.2017 z dnia 10 lipca 2017 r. w sprawie przyjęcia Ewidencji Zabytków Gminy Chojnów.***

Zarządzenie wraz z wykazem obiektów Gminnej Ewidencji Zabytków dostępne na stronie BIP Urzędu Gminy Chojnów oraz na serwerze: <https://gez.gisgminny.pl/gminachojnow>

Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Chojnów została wykonana w oparciu o rejestr zabytków nieruchomości województwa dolnośląskiego, karty adresowe zabytków nieruchomości, karty ewidencyjne zabytków architektury i budownictwa, karty ewidencyjne zabytkowych cmentarzy, ewidencje cmentarzy i parków znajdujące się w zasobach Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu Oddziale Terenowym w Legnicy. Przeprowadzono również kwerendę bibliograficzną, kartograficzną i ikonograficzną. Stanowiska archeologiczne opracowano na podstawie dokumentacji Archeologicznego Zdjęcia Polski oraz po konsultacjach z WUOZ we Wrocławiu Oddziałem Terenowym w Legnicy. Gminna Ewidencja Zabytków nie jest dokumentem zamkniętym; powinna być systematycznie aktualizowana, należy m.in. wykreślać z ewidencji obiekty rozebrane oraz gruntownie przebudowane a także uzupełniana o obiekty, wskazane przez nowe ustalenia naukowe. Wszelkie zmiany nie powodują nie-

ważności ustaleń studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz gminnego programu opieki nad zabytkami.

Zgodnie z Art.13.5 *Ustawy z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (tekst jednolity: Dz.U. z 2014 r. poz. 1446; z późniejszymi zmianami) skreślenie z gminnej ewidencji zabytków obiektu wpisanego do rejestru zabytków następuje na podstawie decyzji ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

Zgodnie z Art.39.3 *Ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane* (tekst jednolity: Dz. U. z 2017 r., poz. 1332) w stosunku do obiektów budowlanych oraz obszarów nie wpisanych do rejestru zabytków, a ujętych w gminnej ewidencji zabytków, pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektu budowlanego wydaje właściwy organ w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Gmina Chojnów jest właścicielem lub współwłaścicielem następujących obiektów ujętych w GEZ:

L.p.	Miejscowość	Lokalizacja	Obiekt
1	Biała	81	Szkoła ewangelicka, ob. biblioteka publiczna
2	Biała	84,85	Karczma sądowa, ob. budynek mieszkalny wraz z świetlicą wiejską
3	Biała	pośrodku wsi, na wschód od folwarku (nr 46-48); dz. 895	Ogród dworski, przekształcony w park pałacowy w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem (środkowym) nr rej. A/2738/508/L z dn. 13.05.1977
4	Biskupin	17	Szkoła, ob. świetlica wiejska
5	Budziwojów	dz. 192/2; na pd. od zespołu pałacowo-parkowego z folwarkiem, w kierunku autostrady A4	Aleja kasztanowców nr rej. A/2740/708/L z dn. 25.06.1986
6	Czernikowice	43	Gospoda <i>Schulerta</i> , ob. budynek mieszkalny
7	Dobroszów	24	Szkoła ewangelicka, ob. biblioteka publiczna
8	Goliszów	35	Szkoła ewangelicka, ob. punkt przedszkolny
9	Groble	11	Sala p/gospodzie, ob. świetlica wiejska
10	Groble	24c	Oficyna gospodarcza I p/dworze, ob. w części budynek mieszkalny
11	Groble	24d	Dwór (tzw. <i>Hessgut</i>), ob. budynek mieszkalny nr rej. A/2854/1036/L z 28.07.1995
12	Jerzmanowice	11	Dwór w zespole dworsko-folwarcznym <i>Hermsdorf Nieder</i> , ob. budynek mieszkalny
13	Konradówka	5	Budynek mieszkalno-inwentarski w zagrodzie
14	Konradówka	5	Budynek mieszkalny w zagrodzie
15	Konradówka	5	Obora w zagrodzie, ob. budynek gospodarczy

16	Konradówka	5	Oficyna mieszkalna w zagrodzie
17	Konradówka	44	Dwór <i>Heinricha von Liedlau</i> , od l. 20. XX - <i>Oscara von Schweinitz</i> , ob. budynek mieszkalny nr rej. A/2981/481/L z dn. 29.03.1977
18	Konradówka	58	Budynek mieszkalny
19	Konradówka	w centrum wsi, w kierunku zach. od ob. kościoła; dz. 209	Cmentarz przykościelny, ob. nieczynny (kościół rozebrany)
20	Krzywa	26	Budynek mieszkalny w zagrodzie
21	Krzywa	26	Budynek inwentarski w zagrodzie
22	Krzywa	29	Restauracja z hotelem (<i>Gast&Logierhaus Bruno Reichstein</i>), ob. budynek mieszkalno-usługowy ze świetlica wiejską
23	Michów	23	Budynek mieszkalno-gospodarczy w zespole folwarcznym, ob. mieszkalny w części zachodniej
24	Michów	23	Stodoła w zespole folwarcznym, ob. stodoła
25	Michów	23b	Dwór w zespole folwarcznym (folwark Michów Dln.), ob. budynek mieszkalny
26	Niedźwiedzice	16	Plebania, ob. szkoła podstawowa
27	Niedźwiedzice	p/nr 29	Zajazd <i>Hugo Waltera (Gasthof und Ausspannung)</i> , ob. świetlica wiejska z budynkiem mieszkalnym
28	Okmiany	65	Budynek szkoły ewangelickiej, ob. szkoły podstawowej
29	Okmiany	65	Budynek toalet p/szkole ewangelickiej, ob. budynek gospodarczy
30	Okmiany	67	Gospoda z salą taneczną, ob. budynek mieszkalny i świetlica wiejska
31	Pątnów	w UG figuruje pod nazwą Pawlikowice; na pd. od wsi; dz.401	Cmentarz ewangelicki, ob. nieczynny
32	Piotrowice	16	Dwór rodziny <i>von Ruffer</i> w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem, ob. budynek nieużytkowany

			nr rej. A/3229/1002/L z dn. 29.11.1991
33	Piotrowice	16	Owczarnia w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem, ob. budynek nieużytkowany nr rej. A/3230/524/L z dn. 13.05.1977 decyzja: obora)
34	Piotrowice	dz. 1019/21	Stajnia z oficyną gospodarczą w zespole dworskim z folwarkiem, ob. budynek gospodarczy z częścią nieużytkowaną nr rej. A/3230/524/L z dn. 13.05.1977 (decyzja: stajnia)
35	Piotrowice	dz. 1019/21	Stodoły ze spichlerzem w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem, ob. budynki nieużytkowane nr rej. A/3230/524/L z dn. 13.05.1977
36	Piotrowice	w zach. części wsi, po zach. stronie zespołu dworskiego; dz. 1019/21	Park dworski w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem nr rej. A/3230/524/L z dn. 13.05.1977
37	Rokitki	70	Budynek gospodarczy (komórki) w zespole folwarcznym, ob. budynek gospodarczy
38	Stary Łom	1	Dwór rodziny <i>Scholz</i> w zespole dworskim (<i>Scholz Hof</i>), ob. budynek mieszkalny
39	Stary Łom	1	Oficyna mieszkalno-gospodarcza w zespole dworskim (<i>Scholz Hof</i>), ob. budynek gospodarczy
40	Stary Łom	1	Budynek gospodarczy w zespole dworskim (<i>Scholz Hof</i>), ob. budynek gospodarczy
41	Stary Łom	38	Dom parafialny, ob. budynek mieszkalny
42	Stary Łom	42	Szkoła ewangelicka, ob. szkoła podstawowa
43	Strupice	XVIII w. - dworskie ogrody użytkowe, l. 40. XIX w. - ogród ozdobny, 3 ćw. XIXw. - park krajobrazowy	Park krajobrazowo-naturalistyczny w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem nr rej. A/3391/644/L z dn. 21.12.1983
44	Witków	w zach. części wsi, po wsch. i pn. stronie folwarku; dz. 234/1, 234/2 ,	Park w zespole wolnych dóbr (<i>Freigut Schiller</i>) nr rej. A/3396/521/L z dn. 13.05.1977

		234/3, 232 (fragm.), 233	
45	Zamienice	55	Szkoła, ob. budynek mieszkalny
46	Zamienice	w kierunku pn. od cmentarza przyko- ścielnego; dz. 424	Aleja dębowa nr rej. A/3452/704/L z dn. 25.06.1986

VII. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA KULTUROWEGO GMINY CHOJNÓW.

Gmina Chojnów położona jest w południowo zachodniej części Niziny Śląskiej, w powiecie legnickim, województwie dolnośląskim, w Dolinie Czarnej Wody i w dolnym biegu rzeki Skory.

Pierwsze wzmianki o miejscowościach gminy Chojnów pochodzą z XIII i XIV w., ale ślady ludzkiej działalności są tu znacznie wcześniejsze – w pobliżu wsi Konradówka znaleziono liczący ponad 100.000 lat krzemienny pięściak – narzędzie człowieka neandertalskiego.

W okolicach Goliszowa stwierdzono ślady koczowniczych obozowisk z epoki kamienia – mezolitu (VIII-V p.n.e.). Liczniejsze ślady osadnictwa z epoki neolitu (V-ok. 1800 p.n.e.) odnaleziono w okolicach Dzwonowa Dolnego, Goliszowa, Grobli Jaroszkówki, Krzywej, Pawlikowic, Pieszkowa, Pątnowa, Radziechowic, Rokitek, Starego Łomu i Strupic. Z epoki brązu (ok. 1800-700 r. p.n.e.) odnotowano znaleziska w Niedźwiedzicach i w okolicach Rokitek. Z okresu kultury lużyckiej (ok. 1400-400 r. p.n.e) pochodzą liczne ślady osadnictwa w okolicach: Białej, Budziwojowa, Czernikowic, Goliszowa, Pątnowa, Rokitek, Dzwonowa Dolnego, Niedźwiedzic, Starego Łomu, Strupic, Osetnicy i Jaroszkówki. Ślady te to przede wszystkim pozostałości cmentarzysk z grobami ciałaopalnymi zawierającymi ceramiczne urny, naczynia, narzędzia i ozdoby; odkryto także ślady pierwotnych obiektów mieszkalnych drewnianej konstrukcji słupowej z resztkami palenisk. W okolicach Pątnowa i Chojnowa pochodzą pozostałości cmentarzysk z okresu lateńskiego (pocz. IV w. p.n.e. do pocz. n.e), świadczące o krótkotrwałej ekspansji ludności kultury pomorskiej. Kolejne znaleziska w okolicach Chojnowa, Goliszowa, Konradówki, Niedźwiedzic i Witkowa związane są z okresem wpływów rzymskich (pocz. n.e. – koniec IV w. n.e.) dokumentujące osadnictwo ludności tzw. kultury przeworskiej.

W okresie wczesnego średniowiecza (od pocz. VII w.) obszar gminy, jak i pozostałe tereny Śląska, jest intensywnie zasiedlany; są to początkowo osady słowiańskich Trzebowian, później różnych formacji protopolskich sprzed 990 r. oraz osadnictwo związane z uformowanym państwem polskim. Wiek XII/XIII to okres intensywnego zasiedlania i zagospodarowania całego Dolnego Śląska, zwłaszcza pod rządami księcia wrocławskiego Henryka I Brodatego (zachęcał on również osadników niemieckich do osiedlania się na Śląsku i wnoszenie tu swoich zasobów finansowych, doświadczeń i umiejętności).

Z okres wczesnego średniowiecza pochodzą znaleziska licznych osad, m.in. z okolic Goliszowa, Konradówki, Michowa, i Niedźwiedzic. Z tego czasu pochodzą też pozostałości grodów i gródków obronnych o konstrukcji drewnianej lub drewniano-ziemnej, zwanych grodziskami (okolice Biskupina, Osetnicy czy książęcego ośrodka w Rokitkach).

Od 1288 r. Chojnów otrzymuje prawa miejskie, na tzw. prawie magdeburskim a od 1292 r. staje się kasztelanią. Pełni rolę ośrodka administracyjnego i kulturalnego, położonego w pobliżu odcinka *Via Regia (Droga Królewskiej)*, wzm. w 1252 r. w dokumentach margrabiego Marchii Miśnieńskiej Henryka III) - drogi ponadregionalnej prowadzącej z Hiszpanii na Ruś. Droga, służąca początkowo jako trakt wojskowy, stała się z czasem coraz ważniejszym traktem handlowym, co przyspieszało rozwój miast leżących na i w pobliżu jej trasy.

Fragment drogi ze Zgorzelca do Wrocławia zwano *Wysoką Drogą*, wzdłuż której lub przy jej odgałęzieniach położone są wsie o średniowiecznym rodowodzie: Krzywa, Goliszów, Niedźwiedzice. Również w okolicach Chojnowa rozwinęły się, powiązane także z rozwojem miasta wsie, jak np. Biała, Konradówka, Michów, Osetnica, Jerzmanowice.

Z lat 1245-1365 pochodzą wzmianki, potwierdzone w dokumentach, o wsiach: Konradówka, Niedźwiedzice, Czernikowice, Goliszów, Dobroszów, Strupice, Piotrowice, Dzwonów, Biała, Krzywa, Pątnów, Witków, Okmiany, Radziechów, Budziwojów, Pawlikowice, Stary Łom, Michów, Gołaczów i Biskupin.

Na obszarze Gminy Chojnów znajduje się obecnie 26 miejscowości (23 sołectwa), w większości o średniowiecznych metrykach (jw.). Dla 9 z nich (Biała, Goliszów, Groble, Krzywa, Niedźwiedzice, Okmiany, Osetnica, Rokitki, Zamienice), o zachowanych historycznych układach ruralistycznych, z nawarstwieniami archeologicznymi, założono karty *Gminnej Ewidencji Zabytków*, z doprecyzowanymi granicami. W celu ich ochrony wprowadzono, zarówno w *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego*, jak i miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego system stref ochrony konserwatorskiej.

Opracowana w 2017 r. *Gminna Ewidencja Zabytków*, zawiera zweryfikowane i uzupełnione obiekty, zespoły, obszary i stanowiska, które ze względu na swoją wartość artystyczną i historyczną powinny podlegać ochronie konserwatorskiej. Z wykazu usunięto obiekty, które utraciły wartości na podstawie, których zostały ujęte a także dodano 236 obiektów, cennych historycznie, kulturowo i architektonicznie, świadczące o historii regionu, rozwoju i randze wsi (np. karczmy sądowe z wójtem zasadźcą, posiadającym nadane mu przez księcia prawo jurysdykcji – Biała, Biskupin, Osetnica, Zamienice; mimo, że obecne budynki wzniesiono k. XVIII w., pocz./poł. XIX w. lub pocz. XX w., to dawny przywilej został zachowany w nazwie obiektu).

Ujęto w GEZ m.in. dworce kolejowe i budynki z infrastruktury kolejowej (Biała, Goliszów, Okmiany, Rokitki), budynki szkół ewangelickich (Biała, Biskupin, Dobroszów, Goliszów, Krzywa, Niedźwiedzice, Okmiany, Pawlikowice, Rokitki, Stary Łom), zajazdy, gospody (Gołocin, Konradówka, Piotrowice, Rokitki), siedziby – pałace, dwory (Dobroszów – Pieszków, Goliszów – portal z 1598 r, Groble, Krzywa, Michów), wyżej wspomniane karczmy sądowe, kaplice i mury cmentarne, budynki z zespołów pałacowo-folwarcznych (m.in. Rokitki – dom zarządcy i dom ogrodnika), tartak (Krzywa), zespół młyna wodnego w Osetnicy, ze stajnią z zachowanym portalem z 1665 r., most kolejowy na rzece Skorze z 1875 r. (z wnioskiem o wpis do rejestru zabytków) oraz inne obiekty mieszkalne, mieszkalno-usługowe (np. piekarnie, sklepy), aleja.

Wśród założeń pałacowych, dworskich przeważają zespoły z parkiem i folwarkiem; 4 z nich (Budziwojów, Niedźwiedzice, Okmiany, Piotrowice) objęto ochroną poprzez wpis do rejestru zabytków (patrz: TABELA NR 4), pozostałe ujęto w GEZ.

Wszystkie 16 parków, z założeń pałacowo (dworsko)-parkowych, wpisano do rejestru zabytków (Biała, Budziwojów, Dzwonów Dln., Goliszów, Jaroszkówka, Niedźwiedzice, Okmiany, Osetnica – 2 parki, Pawlikowice, Pątnów, Piotrowice, Rokitki, Strupice, Witków, Zamienice), jak i 9 dworów/pałaców (Budziwojów, Goliszów, Groble, Konradówka, Niedźwiedzice, Okmiany, Osetnica, Pątnów, Piotrowice) – (patrz: TABELA NR 1); pozostałe 15 siedzib (dwory, pałace) ujęto w GEZ.

Wszystkie 10 kościołów z terenu gminy (Goliszów, Konradówka, Krzywa, Niedźwiedzice, Okmiany, Osetnica, Pątnów, Stary Łom, Strupice, Zamienice) objęto ochroną poprzez wpis do rejestru zabytków (patrz: TABELA NR 1). Ponadto z kościołów w: Konradówce, Krzywej, Niedźwiedzicach, Okmianach, Osetnicy, Pątnowie, Strupicach i Zamienicach, elementy wyposażenia wpisano do rejestru zabytków ruchomych (patrz: TABELA NR 2).

Na obszarze Gminy Chojnów oprócz zabytków nieruchomych, ruchomych i stanowisk archeologicznych znajdują się obszary przyrodniczo-krajobrazowe, pomniki przyrody - wymienione w pkt. VI.1.d *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Chojnów, 2016*.

Przez obszar Gminy Chojnów wiodą również szlaki turystyczne, posiadające oprócz walorów turystyczno-krajobrazowych, jedną z form popularyzowania i udostępniania dziedzictwa kulturowego oraz przyrodniczego.

Szlak Spacerowy Doliny Czarnej Wody, Wykopalisk Archeologicznych, Piastowskich Grodzisk
znaki żółte; długość 13 km

Szlak poprowadzono przez tereny leśne Obszaru Chronionego Krajobrazu „*Dolina Czarnej Wody*”.

Przebieg szlaku: Modła – Patoka – Czyżyki – Zamek (180 m npm.) – **Rokitki**.

Szlak II Armii Wojska Polskiego

znaki biało-czerwone z zieloną sylwetką czołu; wariant południowy – 60 km

Szlak poprowadzono przez miejsca walk stoczonych na obszarze Dolnego Śląska od stycznia do maja 1945 r. przez II Armię Wojska Polskiego oraz wojska 1 Frontu Ukraińskiego; obejmuje miejsca walk, pobyty wojsk i sztabów, cmentarze żołnierzy, pomniki walki i męczeństwa, tablice pamiątkowe, sale historii oraz szkoły im. II Armii Wojska Polskiego.

Przebieg szlaku: Dębice – Strzałkowice – Tyniec Legnicki – Koskowice – Studnica – Chojnów – **Krzywa – Okmiany** – Tomaszów Bolesławiecki – Bolesławiec.

Warte rozważenia jest utworzenie szlaku turystycznego **Szlak Krzyży Pokutnych** (kamienne krzyże – miejsca skruchy, stawiane od średniowiecza przez zabójców w miejscach zbrodni). Na terenie Gminy Chojnów, takie krzyże znajdują się w miejscowościach: Groble, Rokitki (krzyż z unikatowym rytem narzędzia zbrodni – łopata), Jaroszkówka i Niedzwiedzice (ok. 28 km).

VIII. OCENA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY. ANALIZA SZANS I ZAGROŻEŃ

W Programie Opieki nad Zabytkami Gminy Chojnów na lata 2018-2021 wykorzystano m.in. dane z analiz SWOT zawartych w: *Strategii Rozwoju Gminy Chojnów na lata 2015-2020* oraz w *Soleckich Strategiach Rozwoju Wsi* opracowanych w latach 2011-2016 a mające wpływ na dziedzictwo kulturowe gminy.

Analiza SWOT będąc narzędziem w programowaniu rozwoju lokalnego, ma celu określenie i ocenę materialnych oraz niematerialnych czynników sprzyjających lub utrudniających rozwój i funkcjonowanie gminy, zarówno obecnie, jak i w przyszłości. Jest to efektywna metoda identyfikacji słabych i mocnych stron (czynniki wewnętrzne) oraz szans i zagrożeń (czynniki zewnętrzne) mających wpływ na stan dziedzictwa kulturowego gminy, jak również na promocję gminy, rozwój turystyki, przyrodę.

MOCNE STRONY [Strengths]	SŁABE STRONY [Weaknesses]
<ol style="list-style-type: none"> 1. Opracowana w 2017 r. aktualna <i>Gminna Ewidencja Zabytków</i>. 2. Uwzględnienie zagadnień z zakresu ochrony zabytków w dokumentach strategicznych gminy (<i>Strategie rozwoju, Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, mpzp</i>). 3. Zachowane w znacznym stopniu historyczne układy ruralistyczne (wsie o średniowiecznej proveniencji). 4. Znajdujące się na terenie gminy obszary cenne przyrodniczo i krajobrazowo: <i>Obszar Natura 2000</i> (część obszaru Bory Dolnośląskie PLB 020005); <i>Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Czarnej Wody”</i>; 25 pomników przyrody (pojedyncze i grupy); parki. 5. Warunki przyrodniczo-kulturowe sprzyjające rozwojowi agroturystyki i turystyki. 6. Duża ilość stanowisk archeologicznych świadczących o historii terenu. 7. Atrakcyjny kalendarz wydarzeń kulturalnych (jarmarki, konkursy); zespoły ludowe. 8. Baza sportowa (boiska), świetlice wiejskie, stadniny koni. 9. Fundusz Sołecki (Ustawa z dnia 21 lutego 2014 r.; Dz.U. 2014, poz. 301). 10. Gminny Chojnowski Budżet Obywatelski (Zarządzenie Wójta Nr 0050.93.2017 r. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Obiekty zabytkowe będące własnością gminy o lokalnym znaczeniu. 2. Nieład przestrzenny poza historycznymi układami wsi; przekształcenia historycznych układów poprzez nową zabudowę niezgodną z lokalną tradycją budowlaną. 3. Nieużytkowane i dewastowane obiekty zabytkowe, w tym: obiekty kolejowe, pałace. 4. Niedostateczny stan zabezpieczeń antywłamaniowych i przeciwpożarowych obiektów zabytkowych. 5. Brak oznakowania obiektów zabytkowych, miejsc historycznych, atrakcji turystycznych. 6. Brak infrastruktury obsługi ruchu turystycznego: mała baza noclegowa, gastronomiczna; brak pkt informacji turystycznej. 7. Niewystarczająca promocja walorów kulturowych (w tym zabytków) oraz walorów przyrodniczo-krajobrazowych, m.in. w celach turystycznych. 8. Niewystarczająca świadomość społeczna o konieczności opieki nad zabytkami. 9. Niewystarczające środki finansowe w budżecie gminy z przeznaczeniem na zabytki, ich ochronę, turystykę i promocję.

z dnia 12 października 2017 r. w sprawie przeprowadzenia na terenie Gminy Chojnów konsultacji społecznych dotyczących Gminnego Chojnowskiego Budżetu Obywatelskiego).	
---	--

SZANSE [Opportunities]	ZAGROŻENIA [Threats]
---------------------------	-------------------------

<ol style="list-style-type: none"> 1. Położenie przy głównych szlakach komunikacyjnych (autostrada A4, droga krajowa nr 3 – w części ekspresowa S3, stanowiąca fragm. drogi międzynarodowej E65). 2. Położenie gminy blisko dużych aglomeracji miejskich z ośrodkami akademickimi (Legnica, Wrocław). 3. Bliskość Legnickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej – miejsca pracy (zwiększone podatki, fundusz sołecki). 4. Duży pow. teren Obszaru Krajobrazu Chronionego „Dolina Czarnej Wody” – rozwój turystyki, promocja gminy. 5. Fragment Obszaru Natura 2000 – Bory Dolnośląskie PLB 020005. (j.w.) 6. Wzbogacenie istniejących tras i szlaków turystycznych oraz tworzenie nowych przebiegających. 7. Zwiększenie udziału i świadomości mieszkańców w ochronie dziedzictwa kulturowego poprzez m.in. ochronę i wspieranie tradycyjnych zawodów, potraw, zwyczajów. 8. Rozwój agroturystyki. 9. Współpraca ze Stowarzyszeniami: Lokalnych Grup Działania „Wrzosowa Kraina”, „Dolnośląska Kraina Karpia”, Stowarzyszeniem „Dolny Śląsk w Unii Europejskiej”. 10. Zwiększenie poziomu środków rządowych na aktywizację zawodową bezrobotnych, m.in. na tworzenie miejsc pracy w sektorze turystyki, rozwój lokalnej przedsiębiorczo- 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zagrożenie ze strony przemysłu dla środowiska naturalnego, kulturowego oraz zabytków (zanieczyszczenia powietrza, ingerencja w krajobraz kulturowy, hałas). 2. Zagrożenia dla zabytków spowodowane zanieczyszczeniem powietrza odpadami paleniskowymi (popiół, żużel) z gospodarstw indywidualnych. 3. Niezadawalający i pogarszający się stan techniczny obiektów ujętych w GEZ; dekapitalizacja, nieprzystosowanie do nowych funkcji, brak użytkowania. 4. Wtórne podziały i parcelacje zabytkowych obszarów, zespołów i obiektów. 5. Samowolne działania przy zabytkach (działania bez uzgodnień konserwatorskich); działania kolidujące z zachowaniem zabytkowych wartości obiektów i ich otoczenia. 6. Konkurencja na rynku turystyki w regionie. 7. Niskie pozyskiwanie środków z funduszy unijnych, ministerialnych, wojewódzkich. 8. Zagrożenia powodziami – nieuregulowane rzeki Skora, Czarna Woda, Brenna (miejscowości np. Goliszów, Niedźwiedzice)
--	---

ści. 11. Dostęp do funduszy unijnych w latach 2014 – 2020.	
--	--

Gmina Chojnów przystąpiła do Programu Odnowy Wsi Dolnośląskiej realizowanego przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego na podstawie **Uchwały nr XXXVII/221/2009 Rady Gminy Chojnów z dnia 1 lipca 2009 r.**

W 2014 roku po raz pierwszy Grupy Odnowy Wsi działające na terenie Gminy Chojnów otrzymały dotacje w ramach ogłoszonego przez Zarząd Województwa Dolnośląskiego otwartego konkursu ofert na realizację zadania publicznego Województwa Dolnośląskiego z zakresu działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych pn. **„Przedsięwzięcia promujące ideę odnowy wsi”** dotyczących wsparcia społeczności lokalnych działających w inicjatywie **„Odnowa Wsi Dolnośląskiej”**:

1. Stowarzyszenie Budziwojów – Wieś Inicjatyw Możliwych Projekt pn. **Promocja Idei Odnowy Wsi Dolnośląskiej w miejscowości Budziwojów**, w ramach którego zorganizowano dla mieszkańców Festyn wiejski pn. „Kasztanowe lato”, zakupiono materiały promocyjne oraz zostały zamontowane „witacze”.
2. Bielskie Stowarzyszenie Promocji Kultury pn. **Promocja Idei Odnowy Wsi Dolnośląskiej szansą na rozwój Białej**, w ramach którego zorganizowano dla mieszkańców festyn rodzinny, zakupiono materiały promocyjne oraz zostały zamontowane „witacze”.
3. Stowarzyszenie na rzecz Osób Niepełnosprawnych i Potrzebujących „Dajmy Szansę” pn. **Promocja Idei Odnowy Wsi Dolnośląskiej miejscowości Konradówka-Piotrowice**, w ramach którego zorganizowano dla mieszkańców Święto św. Michała, zakupiono materiały promocyjne oraz zostały zamontowane „witacze”.

IX. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE (PRIORYTETY, KIERUNKI DZIAŁAŃ, ZADANIA)

Głównym celem polityki gminnej w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami jest zachowanie materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego, poprzez wprowadzenie działań obejmujących ochronę przed degradacją zabytków i krajobrazu kulturowego, dążenie do poprawy stanu zabytków, ich odbudowy, rewitalizacji i adaptacji a także działań edukacyjnych – powiększających wiedzę w zakresie zachowania dziedzictwa kulturowego.

W tym celu opracowano priorytety, które wzajemnie się równoważą i uzupełniają. Są one zgodne z celami głównymi (strategicznymi), szczegółowymi (operacyjnymi) a także z priorytetami zawartymi w zewnętrznych (na poziomie kraju i województwa) i wewnętrznych (na poziomie gminy) dokumentach strategicznych, planistycznych i programowych a odnoszące się do zadań jednostek samorządu terytorialnego w obszarze ochrony dziedzictwa kulturowego.

PRIORYTET I**ZASOBY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO – ROZPOZNANIE, ZABEZPIECZENIE, ZAGOSPODAROWANIE**

Kierunki działań	Zadania
Zintegrowana ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego, krajobrazu, układów ruralistycznych i stanowisk archeologicznych	<ol style="list-style-type: none"> 1. Systematyczna aktualizacja Gminnej Ewidencji Zabytków. 2. Opracowanie uchwały krajobrazowej na podstawie <i>Ustawy z dn. 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu (Dz. U. z 2015 r. poz. 774)</i>, ograniczającej chaos przestrzenny (ustawa porządkuje terminologię związaną z ochroną krajobrazu, przyznaje radzie gminy kompetencje ustalania w formie uchwały zasad i warunków sytuowania obiektów małej architektury, tablic i urządzeń reklamowych, ogrodzeń, ich gabarytów, standardów jakościowych oraz rodzajów materiałów budowlanych, z których mogą być wykonywane); zmieniono nią m.in. przepisy <i>Prawa budowlanego, Ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym</i> czy <i>Ustawy o podatkach i opłatach lokalnych</i> (brak audytu krajobrazowego). 3. Systematyczne sporządzanie i aktualizacja <i>mpzp</i>, m.in w zakresie zagadnień związanych z zabytkami; wg wyznaczonych w <i>Ocenie aktualności Studium kierunków zagospodarowania przestrzennego</i>. 4. Ochrona korytarzy i ciągów ekologicznych o znaczeniu ponad lokalnym:

	<ul style="list-style-type: none">- pasmo przyrodnicze biegnące wzdłuż zach. granicy gminy, stanowiące korytarz łączący <i>Góry Stołowe z Przemkowskim Parkiem Krajobrazowym i Borami Dolnośląskimi</i>;- pasmo przyrodnicze biegnące wzdłuż pn. granicy gminy, stanowiące korytarz łączący <i>Park Krajobrazowy Dolina Jezierzycy</i> (pow. wołowski) z <i>Przemkowskim Parkiem Krajobrazowym i Borami Dolnośląskimi</i>. <ol style="list-style-type: none">5. Ochrona osi i panoram widokowych wsi o wartościach kulturowych celem ochrony przed kolidującymi inwestycjami.6. Ochrona historycznych układów ruralistycznych z nawarstwieniami archeologicznymi, m.in. zachowanie historycznych parcelacji, układu dróg, form architektonicznych (zgodnie z zapisami <i>Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego</i>).7. Realizacja kierunków i zasad polityki przestrzennej wskazanej w <i>Strategiach rozwoju</i> opracowanych dla gminy i poszczególnych wsi, <i>Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Chojnów</i> dotyczących dziedzictwa kulturowego, zabytków i krajobrazu kulturowego.8. Aktualizacja <i>Planu ochrony zabytków Gminy Chojnów na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych z 2005</i>.9. Prowadzenie polityki bezwzględnej ochrony obszarów o najwyższej wartości przyrodniczo-krajobrazowej: <i>Natura 2000</i> część obszaru <i>Bory Tucholskie, Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Czarnej Wody</i>, pomniki przyrody.10. Kontynuacja prac remontowych w kościele filialnym pw. św. Michała Archanioła w Konradówce oraz w kościele paraf. pw. św. Antoniego w Niedźwiedzicach (POnZ Powiatu Legnickiego).11. Zachowanie form krajobrazowych stanowisk archeologicznych (np. grodzisk) z zakazem zabudowy i zalesiania.12. Ochrona dziedzictwa archeologicznego; na obszarach objętych strefami ochrony i obserwacji archeologicznej oraz w obrębie stanowisk archeologicznych i ich sąsiedztwie bezwzględny wymóg przeprowadzania badań i nadzoru archeologicznego.
--	---

Rozszerzenie zasobu i ochrony dziedzictwa kulturowego	<ol style="list-style-type: none">1. Identyfikacja obiektów, zespołów, założeń przestrzennych, obszarów o najwyższych wartościach artystycznych, historycznych i krajobrazowych celem objęcia szerszym zakresem ochrony (park kulturowy, ochrona obszarowa).2. Oznakowanie obiektów wpisanych do rejestru zabytków znakiem Konwencji Haskiej wg <i>Rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 9 lutego 2004r. w sprawie wzoru znaku informacyjnego umieszczanego na zabytkach nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków</i> (Dz. U. Nr 30, poz. 259).3. Wniosek do Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w sprawie wpisu do rejestru zabytków:<ul style="list-style-type: none">- Goliszów – most kolejowy na rzece Skorze z 1875 r.;4. Wytyczne nowych ścieżek rowerowych i edukacyjnych, szlaków turystycznych.
Ograniczenie procesu degradacji zabytków i doprowadzenia do poprawy stanu	<ol style="list-style-type: none">1. Przeprowadzania okresowych kontroli stanu zachowania obiektów ujętych w GEZ (będących własnością gminy), celem wytypowania zagrożeń wymagających interwencji oraz zabezpieczenia i przeprowadzenia remontów.2. Przestrzeganie zapisów dotyczących zasad ochrony, przebudowy lub budowy nowych obiektów na terenach objętych strefami ochrony konserwatorskiej.3. Dofinansowanie prac przy obiektach zabytkowych nie będących własnością gminy, na podstawie przyjętej <i>Uchwały Nr LI/297/2006 Rady Gminy z dnia 22 września 2006 r.</i> oraz corocznych uchwał na udzielenie dotacji na prace konserwatorskie i restauratorskie przy zabytkach wpisanych do rejestru.4. Zmiany sposobu użytkowania oraz adaptacja nieużytkowanych obiektów do nowych funkcji (izby regionalne, siedziba stowarzyszeń, harcerzy, punkt informacji turystycznej (w tym informacji o zabytkach i dziedzictwie kulturowym).5. Współdziałanie w zabezpieczeniu obiektów zabytkowych systemami alarmowymi: p/pożarowym, p/włamaniowym (dofinanso-

	<p>wanie z funduszy samorządu województwa – wsparcie finansowe działań związanych z ratowaniem zabytków);</p> <ol style="list-style-type: none">6. Prowadzenie bieżących prac porządkowych, pielęgnacyjnych i zabezpieczających na terenach zielonych objętych ochroną konserwatorską (aleje, cmentarze, parki, pomniki przyrody, obszary chronione), będących własnością gminy jak i innych podmiotów; wykorzystaniem osób bezrobotnych, w ramach prac interwencyjnych (we współpracy z powiatowym urzędem pracy – tworzenie nowych miejsc pracy).7. Na obszarach chronionych bezwzględny zakaz wznoszenia innych niż istniejące dominant, w tym elektrowni wiatrowych, słupów sieci energetycznej itd.8. Przestrzeganie całkowitego zakazu zabudowy na stanowiskach archeologicznych o formach krajobrazowych (np. grodziska) oraz wpisanych do rejestru zabytków.9. Zaktualizowanie założeń do planu zaopatrzenia gminy w energię elektryczną i ciepło z naciskiem na wykorzystanie odnawialnych źródeł, celem wyeliminowania szkodliwych zarówno dla mieszkańców, jak i zabytków pyłów.
--	--

PRIORYTET II

PROMOCJA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I EDUKACJA SŁUŻĄCA POGŁĘBIANIU POZUCIA ODPOWIEDZIALNOŚCI ZA WIELOKULTUROWE DZIEDZICTWO

Kierunki działań	Zadania
Dostęp do informacji o dziedzictwie kulturowym	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opracowanie informatycznej bazy danych związanej z zabytkami i dziedzictwem kulturowym gminy dostępnej na stronach UG. 2. Opracowanie serwisu map na stronach UG, zawierającego mapy ewidencyjne, własności gruntów, <i>mpzp</i> i powiązania ze <i>Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Chojnów</i>. 3. Wygenerowanie mapy z zabytkami (na podstawie GEZ) wraz z elementami dziedzictwa kulturowego do celów edukacyjnych i promocyjnych (obszary chronione, szlaki turystyczno-krajobrazowe, pomniki przyrody, ostoje zwierząt itp.).
Edukacja, popularyzacja, promocja regionalnego dziedzictwa kulturowego	<ol style="list-style-type: none"> 1. Udział pracowników UG w szkoleniach związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego, jako merytoryczne wsparcie samorządów w skutecznym zarządzaniu dziedzictwem kulturowym, przez co jego efektywną ochroną i wykorzystaniem w rozwoju społecznym i gospodarczym (współpraca z Wojewódzkim Urzędem Marszałkowskim, Narodowym Instytutem Dziedzictwa w Warszawie - „<i>Dziedzictwo obok mnie – poradnik zarządzania dziedzictwem w gminach</i>”). 2. Stworzenie <i>Ekomuzeum – zagrody edukacyjnej</i>, np. Konradówka-Piotrowice. 3. Kontynuacja prac związanych z wykonaniem „witaczy” w poszczególnych wsiach. 4. Przygotowanie właścicieli obiektów zabytkowych do absorpcji środków z Funduszy Europejskich, Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego – informacja, doradztwo pracowników UG w przygotowaniu wniosków o aplikację finansową na prace przy zabytkach. 5. Opracowanie programu popularyzującego zagadnienia związane z miejscową tradycją, budownictwem, zabytkami gminy. 6. Organizowanie i dalsze dofinansowanie lo-

	<p>kalnych inicjatyw związanych z propagowaniem tradycji, tożsamości, historii (współpraca ze stowarzyszeniami, szkołami, osobami fizycznymi) – jarmarki, spotkania, konkursy, wystawy, warsztaty kulinarne, rękodzielnicze, ceramiczne.</p> <ol style="list-style-type: none">7. Wprowadzenie tematyki ochrony dziedzictwa oraz historii regionu do szkół.8. Opracowanie a także wspieranie publikacji (broszury, foldery) obejmujących zagadnienia związane z historią miejscowości, zabytkami oraz z zasadami ochrony dóbr kultury.9. Opracowanie ujednoliconych tablic informacyjnych zawierających dane o historii wsi i obiektach zabytkowych na jej obszarze (np. przy wjazdach do miejscowości) oraz tablic z krótkim opisem przy obiektach zabytkowych.10. Uczestnictwo Urzędu Gminy w organizowanych corocznie przez Narodowy Instytut Dziedzictwa <i>Europejskich Dniach Dziedzictwa</i> – największego w Europie wydarzenia promującego dziedzictwo kulturowe.11. Popularyzacja zabytków i zasobu kulturowego w środkach masowego przekazu (radio, prasa: <i>Wiadomości Gminy Chojnów</i>, <i>Gazeta Chojnowska</i>).
--	---

X. INSTRUMENTARIUM REALIZACJI PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Program Opieki nad Zabytkami Gminy Chojnów na lata 2018-2021 realizowany będzie poprzez wskazane zadanie, które umożliwi osiągnięcie przyjętych priorytetów.

Podstawą instrumentarium są obowiązujące przepisy prawa oraz zawarte w nich regulacje. Przyjęto, że zadania określone w niniejszym programie będą wykonywane za pomocą następujących instrumentów:

1. prawnych – wynikających z przepisów ustawowych:

- uchwalanie i aktualizacja miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- wnioskowanie do Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków o wpis do rejestru zabytków obiektów wymienionych w *Priorytecie I*, Kierunku działań: *Rozszerzenie zasobu i ochrony dziedzictwa kulturowego*: Goliszów – most kolejowy na rzece Skorze;
- wykonywanie decyzji administracyjnych, w tym wojewódzkiego konserwatora zabytków;
- sporządzenie co 2 lata sprawozdania z realizacji zadań gminnego programu opieki nad zabytkami.

2. finansowych – obejmujących m.in. coroczne zabezpieczanie w uchwalanych budżetach gminy środków finansowych na zadania związane z ochroną zabytków i opieką nad zabytkami, w tym finansowanie prac konserwatorskich, remontowych i archeologicznych przy obiektach zabytkowych będących własnością Gminy Chojnów oraz w myśl *Uchwały Nr LI/297/2006 Rady Gminy z dnia 22 września 2006 r., w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na sfinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków*; korzystanie z programów uwzględniających finansowanie z funduszy europejskich oraz dofinansowania, w tym także publikacji promocyjno-edukacyjnych;

3. koordynacyjnych – obejmujących realizację projektów i programów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego zapisanych w dokumentach strategicznych na poziomie wojewódzkim, powiatowym i gminnym, planach rozwoju lokalnego itp., współpraca z ośrodkami dydaktycznymi oraz realizację monitoringu stanu środowiska kulturowego;

4. społecznych – obejmujących prowadzenie działań z zakresu współpracy i współdziałania z właścicielami oraz użytkownikami zabytków, w tym z władzami kościelnymi i parafiami, osobami fizycznymi oraz spółkami, a także edukacja i informacja odnośnie dziedzictwa kulturowego Gminy Chojnów;

5. kontrolnych – obejmujących m. in. aktualizację Gminnej Ewidencji Zabytków, monitorowanie stanu zagospodarowania przestrzennego a także stanu zachowania dziedzictwa kulturowego, poprzez egzekwowanie zapisów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego a także poprzez zwalczanie samowoli budowlanej, szczególnie przy obiektach ujętych w GEZ.

XI. ZASADY OCENY REALIZACJI PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Na podstawie art. 87 ust. 5 *Ustawy z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (Dz.U. z 2014 r. poz. 1446 z późniejszymi zmianami) wójt zobowiązany jest do sporządzania, co 2 lata, sprawozdań z realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami i przedstawienia go Radzie Gminy. Sprawozdanie winno zostać poprzedzone oceną poziomu realizacji programu z uwzględnieniem: wykonania zadań, które zostały przyjęte do realizacji w czteroletnim okresie obowiązywania *Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Chojnów na lata 2018-2021* oraz efektywność ich wykonania.

Dla priorytetu I: *Zasoby dziedzictwa kulturowego – rozpoznanie, zabezpieczenie, zagospodarowanie*, przyjmuje się następujące wskaźniki oceny poziomu realizacji programu opieki nad zabytkami:

1. liczba utworzonych parków kulturowych,
2. liczba wpisów do rejestru zabytków,
3. liczba uaktualnionych i opracowanych *mpzp*,
4. ilość zabezpieczonych obiektów (instalacje alarmowe, p/pożarowe),
5. liczba opracowanych programów oraz przyjętych uchwał rady gminy i zarządzeń wójta dotyczących środowiska kulturowego gminy;
6. liczba szkoleń i pracowników biorących w nich udział;
7. liczba wyremontowanych lub zaadoptowanych obiektów zabytkowych;
8. wartość pozyskanych środków finansowych ze źródeł pozabudżetowych,
9. liczba i kwoty udzielonych dotacji z budżetu gminy,
10. liczba przeprowadzonych kontroli stanu zachowania obiektów zabytkowych.

Dla priorytetu II „*Promocja dziedzictwa kulturowego i edukacja służąca pogłębianiu poczucia odpowiedzialności za wielokulturowe dziedzictwo*”, przyjmuje się następujące wskaźniki oceny poziomu realizacji programu opieki nad zabytkami:

1. liczba odwiedzin stron internetowych UG, w tym np. *e-mapy* z danymi o środowisku kulturowym gminy;
2. ilość wydanych i opracowanych publikacji, folderów promocyjnych poświęconych zabytkom i dziedzictwu kulturowemu, w tym ilość publikacji w prasie lokalnej, wojewódzkiej;
3. liczba zorganizowanych konkursów, wystaw popularyzujących historię, tradycje i zabytki regionu;
4. ilość utworzonych nowych szlaków turystycznych;
5. ilość opracowanych tablic informacyjnych oraz oznakowanych obiektów zabytkowych.

XII. FINANSOWANIE ZADAŃ Z ZAKRESU OCHRONY ZABYTEKÓW

Podstawowym źródłem finansowania zabytków w Polsce są środki publiczne pochodzące z budżetu państwa oraz budżetów poszczególnych samorządów. Finansowanie z tych źródeł odbywa się na zasadzie współfinansowania prac, w oparciu o zapisy *Ustawy z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (tekst jednolity: Dz.U. z 2014 r. poz. 1446; z późniejszymi zmianami).

Dysponentami powyższych środków są:

- Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
- Wojewódzcy Konserwatorzy Zabytków
- organ stanowiący – gminy, powiat, samorząd województwa

realizujące dotacje poprzez corocznie organizowane nabory wniosków.

Dotacja może zostać udzielona jednostce samorządu terytorialnego, osobie fizycznej lub innej jednostce organizacyjnej, będącej właścicielem bądź posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru lub posiadającej taki zabytek w trwałym zarządzie. Udzielana jest na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych, planowanych w roku złożenia wniosku lub następnym, lub na zasadzie refundacji części kosztów przed upływem 3 lat po wykonaniu prac.

Art. 77 *Ustawy z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* określa szczegółowo wykaz działań, które mogą podlegać dofinansowaniu.

XII.1 Finansowanie z budżetu Gminy Chojnów na prace konserwatorskie przy zabytkach.

Zgodnie z przyjętą *Uchwałą Nr LI/297/2006 Rady Gminy z dnia 22 września 2006 r., w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na sfinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków* (Dz. U. Woj. Dolnośląskiego Nr 234 z dnia 08 listopada 2006 r., poz. 3430) rezerwowane są w corocznych budżetach gminy środki przeznaczone na zabytki.

W latach ubiegłych, z budżetu gminy dofinansowane były prace remontowe przy zabytkowych obiektach sakralnych. Szczegółowe zestawienia z przydziału środków publikowane są na stronach Urzędu Gminy Chojnów.

2009 r. – 55.000,00 zł
2010 r. – 22.000,00 zł
2011 r. – 23.000,00 zł
2012 r. – 23.000,00 zł
2013 r. – 28.000,00 zł
2014 r. – 23.000,00 zł
2015 r. – 23.000,00 zł
2016 r. – 30.000,00 zł
2017 r. – 24.993,00 zł

Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Chojnów na lata 2017-2025 przyjęta Uchwałą Nr XXX.174.2016 Rady Gminy Chojnów z dnia 20 grudnia 2016 r. nie precyzuje wysokości środków przewidzianych na ochronę zabytków. Środki uzależnione są od wysokości budżetu.

Wieloletni Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Chojnów na lata 2015-2019, przyjęty Uchwałą nr VIII.41.2015 Rady Gminy Chojnów z dnia 27 marca 2015 r. (Dz.U. Woj. Dolnośląskiego z dnia 1 kwietnia 2015 r., poz. 1500) precyzuje remonty i nakłady finansowe na obiek-

ty będących własnością lub współwłasnością Gminy Chojnów; środki na prace mają pochodzić z tytułu wpływu z czynszów za lokale mieszkalne i użytkowe oraz ze środków budżetowych.

Obiekty wymienione w *Wieloletnim Programie Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem* a ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków to:

1. Biała nr 81 – szkoła ewangelicka, ob. biblioteka publiczna;
2. Groble nr 24 (nie sprecyzowano, o który budynek chodzi: nr 24b czy nr 24e – oba budynki to oficyny mieszkalne p/dworze, ob. budynki mieszkalne;
3. Konradówka nr 44 – Dwór *Heinricha von Liedlau*, od l. 20. XX w. *Oscara von Schweinitz*, ob. budynek mieszkalny (nr rej. zabytków A/2981/481/L z dn. 29.03.1977)
4. Zamienice nr 55 – szkoła, ob. budynek mieszkalny

XII.2. Możliwości pozyskania środków finansowych na projekty z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego

Dofinansowanie zadań przy obiektach zabytkowych reguluje *Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 16 sierpnia 2017 r. w sprawie dotacji celowej na prace konserwatorskie lub restauratorskie przy zabytku wpisanym na listę skarbów dziedzictwa oraz prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków* (Dz.U. z 2017 r., poz. 1674).

XII.2.1 *Wsparcie finansowe z budżetu państwa pochodzi ze środków:*

1. Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach Programów Operacyjnych.

W 2017 r. Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego ogłosił następujące programy:

- a) z zakresu dziedzictwa kulturowego, m.in.:

- ochrona zabytków

<http://www.mkidn.gov.pl/pages/strona-glowna/finanse/programy-ministra/programy-mkidn-2017/ochrona-zabytkow.php>

- ochrona zabytków archeologicznych

<http://www.mkidn.gov.pl/pages/strona-glowna/finanse/programy-ministra/programy-mkidn-2017/ochrona-zabytkow-archeologicznych.php>

- kultura ludowa i tradycja

<http://www.mkidn.gov.pl/pages/strona-glowna/finanse/programy-ministra/programy-mkidn-2017/kultura-ludowa-i-tradycyjna.php>

- wspieranie samorządowych instytucji kultury – opiekunów miejsc pamięci
<http://www.mkidn.gov.pl/pages/strona-glowna/finanse/programy-ministra/programy-mkidn-2017/wspieranie-samorzadowych-instytucji-kultury-ndash-opiekunow-miejsc-pamieci.php>
 - b) programy infrastrukturalne, m.in.:
 - infrastruktura domów kultury
<http://www.mkidn.gov.pl/pages/strona-glowna/finanse/programy-ministra/programy-mkidn-2017/infrastruktura-domow-kultury.php>
 - c) inne programy, m.in.:
 - kultura cyfrowa
<http://www.mkidn.gov.pl/pages/strona-glowna/finanse/programy-ministra/programy-mkidn-2017/kultura-cyfrowa.php>
2. Wojewody Dolnośląskiego, będących w dyspozycji Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków
- a) Wojewódzki Konserwator Zabytków działając na podstawie:
 - *Ustawy z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (tekst jednolity Dz.U. z 2014 r. poz. 1446; z późniejszymi zmianami);
 - *Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 16 sierpnia 2017 r. w sprawie dotacji celowej na prace konserwatorskie lub restauratorskie przy zabytku wpisanym na listę skarbów dziedzictwa oraz prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków* (Dz.U. z 2017 r., poz. 1674) ustala zasady i tryb udzielania dotacji w ramach środków przyznanych przez Wojewodę Dolnośląskiego.
 - b) w 2017 r. zasady i tryb udzielanych dotacji określa *Zarządzenia Nr 3/2017 Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków we Wrocławiu z dnia 15 lutego 2017 r.*

W 2017 r. z budżetu Wojewody Dolnośląskiego przeznaczone i rozdysponowane zostały środki w wysokości 780.000,00 złotych.

Na 2018 r. Wojewoda Dolnośląski wnioskował o środki w wysokości: 1.600.000,00 złotych.

3. Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
(dla terenów i założeń zabytkowej zieleni)

Opracowana *Strategia działania Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na lata 2013-2016 z perspektywą do 2020 r.* zawiera ustalenia dotyczące prowadzenia działań środowiskowych w ramach *Wspólnej strategii działania Narodowego Funduszu i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej na lata 2013-2016 z perspektywą 2020.*

Dokument obejmuje wnioski i rekomendacje z wdrażania *Strategii NFOŚiGW w latach 2013-2014* oraz wskazuje na nowe obszary aktywności *Narodowego Funduszu*, w związku ze zmianą uwarunkowań zewnętrznych. Wynikają one przede wszystkim z dokonanej nowelizacji Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (tekst jednolity: Dz.U. z 2017 r. poz. 519 z późniejszymi zmianami), umożliwiającej NFOŚiGW rozszerzenie prowadzonej działalności finansowej na obszar pozafinansowy, czyli zapewnienie wsparcia działaniom służącym wdrażaniu finansowania oraz jego promocję, także poprzez współpracę z innymi podmiotami. NFOŚiGW realizując ten cel będzie, poza działalnością ściśle związaną z wydatkowaniem środków m.in. budować i rozwijać kompetencje, związane z przygotowaniem rynku na odbiór dofinansowania, jak też wymianę doświadczeń z innymi podmiotami, w tym jednostkami samorządów terytorialnych, przedsiębiorcami, przedstawicielami organizacji pozarządowych oraz podmiotami zagranicznymi w celu stałego doskonalenia oferty finan-

sowej. Dokonanie aktualizacji *Strategii NFOŚiGW* wynika również z potrzeby dostosowania zasad finansowania środkami funduszy do uwarunkowań dla wydatkowania środków unijnych w ramach perspektywy 2014-2020 (w tym inne niż bezzwrotne formy finansowania).

4. Funduszu kościelnego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji
(dla prac przy obiektach sakralnych, nie obejmujących konserwacji ruchomego wyposażenia kościołów)

Fundusz Kościelny powołany na mocy *Art. 8 Ustawy z dnia 20 marca 1950 r. o przejęciu przez Państwo dóbr martwej ręki, poręczeniu proboszczom posiadania gospodarstw rolnych i utworzeniu Funduszu Kościelnego* (Dz. U. Nr 9, poz. 87, z późniejszymi zmianami).

Środki Funduszu Kościelnego, stosownie do *Art. 9 ust. 1 ww. Ustawy z dnia 20 marca 1950 r.* i § 1 *Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 sierpnia 1990 r. w sprawie rozszerzenia celów Funduszu Kościelnego* (Dz. U. Nr 61, poz. 354), są udzielane wyłącznie na remonty i konserwację zabytkowych obiektów o charakterze sakralnym tylko na wykonywanie podstawowych prac zabezpieczających sam obiekt (w szczególności remonty dachów, stropów, ścian i elewacji, osuszanie i odgrzybianie, izolację, remonty i wymianę zużytej stolarki okiennej i drzwiowej, instalacji elektrycznej, odgromowej, przeciwłamaniowej i przeciwpożarowej itp.).

Z Funduszu Kościelnego nie finansuje się remontów i konserwacji obiektów towarzyszących (takich jak np.: dzwonnice wolnostojące, krzyże), ruchomego wyposażenia obiektów sakralnych (takich jak np.: obrazy, ikonostasy, stalle, epitafia, szaty i naczynia liturgiczne, instrumenty muzyczne, dzwony) oraz otoczenia świątyni, a także stałych elementów wystroju wnętrz (takich jak np.: polichromie, freski, witraże i posadzki).

Na 2017 r., zgodnie z uchwałą budżetową Fundusz Kościelny otrzymał 10.000.000,00 zł, m.in. na zadania związane z konserwacją i remontami obiektów sakralnych i kościelnych o wartości zabytkowej w myśl *Ustawy z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (tekst jednolity: Dz.U. z 2014 r. poz. 1446; z późniejszymi zmianami).

W szczególnie uzasadnionych przypadkach może nastąpić finansowanie z Funduszu Kościelnego ruchomego wyposażenia obiektów sakralnych (takich jak np.: instrumenty muzyczne, dzwony) oraz stałych elementów wystroju wnętrz (takich jak np.: ołtarze, polichromie, freski, posadzki).

XII.2.2 Wsparcie finansowe z budżetu samorządu Województwa Dolnośląskiego.

Środki z budżetu samorządu Województwa Dolnośląskiego na realizację zadań z zakresu ochrony i opieki nad zabytkami przyznawane są na podstawie:

- *Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*, która zobowiązuje organy administracji publicznej do współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 *Ustawy*;

- *Ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych* (tekst jednolity: Dz.U. z 2016 r. poz. 1870 z późniejszymi zmianami), która precyzuje zasady przyznawania dotacji na realizację zadań publicznych;

W celu racjonalnego wykorzystania środków budżetu województwa na realizację zadań publicznych przez organizacje pozarządowe, wprowadzono zasady określające procedurę organizowania otwartych konkursów ofert poprzedzających przyznanie dotacji oraz zasady rozliczania.

- *Uchwały Nr XXVIII/788/12 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 8 listopada 2012 r.*, w której określono zasady udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, znajdujących się na obszarze województwa dolnośląskiego wraz ze zmianą przyjętą w *Uchwałę Nr XVIII/466/16 z dnia 28 stycznia 2016 r.*

Budżet samorządu Województwa Dolnośląskiego zarezerwowany na ochronę zabytków w roku 2017 wyniósł 5.000.000,00 złotych

XII.2.3 Dofinansowanie zadań z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego z Funduszy Europejskich.

Poza podstawowymi źródłami finansowania, jakimi są środki publiczne z budżetu państwa i budżetów samorządów, finansowanie ochrony zabytków odbywa się również z funduszy Unii Europejskiej, a także z Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego – funduszy norweskich i funduszy EOG na okres od 1 maja 2014 r. do 30 kwietnia 2021 r.

W zakresie środków z Unii Europejskiej:

1. Fundusze strukturalne, dystrybuowane poprzez:

a) Regionalne Programy Operacyjne

(Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2014-2020; rok 2017: Oś Priorytetowa 2: Technologie Informacyjno-Komunikacyjne, Działanie 2.1: E-usługi publiczne, Poddziałanie 2.1.1 – horyzontalne, Podprojekt 2.1.c: Przedsięwzięcia dotyczące tworzenia i wykorzystania otwartych zasobów publicznych, w tym projekty z zakresu digitalizacji zasobów i treści publicznych, w tym kulturowych, służące powszechnego dostępu w postaci cyfrowej do danych będących w posiadaniu instytucji szczebla lokalnego/regionalnego); kwota na dofinansowania przewidziana na 2017 r.: 44 749 233,00 zł

- b) Program Operacyjny „Infrastruktura i Środowisko”
(*Program Operacyjny „Infrastruktura i Środowisko” 2014-2020*; Oś Priorytetowa VIII: Ochrona dziedzictwa kulturowego, Działanie 8.1, Cel tematyczny: Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego i wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami, Priorytet Inwestycyjny 6c.: Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego; Kategoria Interwencji: 094 Ochrona, rozwój i promowanie dóbr publicznych w dziedzinie kultury i dziedzictwa – w formie dotacji bezzwrotnej);
 - c) Program Operacyjny „Innowacyjna Gospodarka”
 - d) Program Operacyjny „Kapitał Ludzki”
 - e) Program „Europejskiej Wspólnoty Terytorialnej”
2. Programy regionalne, adresowane do konkretnych regionów.

XII.2.4 *Ulgi podatkowe*

Formą pomocy finansowej dla właścicieli obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków są ulgi podatkowe:

1. Na podstawie art. 7, ust. 1, pkt 6 *Ustawy z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych* (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r., poz. 716) zwalnia się od podatku od nieruchomości: budynki i grunty wpisane indywidualnie do rejestru zabytków, pod warunkiem ich utrzymania i konserwacji zgodnie z przepisami o ochronie zabytków, z wyjątkiem części zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej.
2. Na podstawie Art. 4, ust. 1, pkt 9, lit. c i d *Ustawy z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn* (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r., poz. 833 z późniejszymi zmianami) zwolnione od podatku jest nabycie spadku zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków, jeżeli nabywca jest zaliczany do I lub II grupy spadkowej oraz gdy zabezpiecza je i konserwuje zgodnie z obowiązującymi przepisami. Zwolnienie od podatku przysługuje też w przypadku nabycia spadku zabytków ruchomych i kolekcji wpisanych do rejestru zabytków a także zabytków użyczonych muzeum w celach naukowych lub wystawienniczych na okres nie krótszy niż 2 lata.

XII. MONITORING PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY CHOJNÓW NA LATA 2018-2021.

Zgodnie z *Ustawą z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (tekst jednolity Dz.U. z 2014 r. poz. 1446; z późniejszymi zmianami):

Art. 87 ust. 5 Ustawy Z realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami wójt sporządza co 2 lata sprawozdanie, które przedstawia radzie gminy.

Pierwsza ocena realizacji programu (po 2 latach) zawarta w sprawozdaniu będzie służyła ewaluacji programu.

Realizacja zadań inwestycyjnych uzależniona będzie w szczególności od przyjmowanych przez Radę Gminy Chojnów uchwał budżetowych oraz uzyskanych środków zewnętrznych.

Prace nad kolejnym programem opieki nad zabytkami, dla podtrzymania ciągłości zadań powinny być zainicjowane w okresie 3 miesięcy przed zakończeniem okresu obowiązywania obecnego programu.